

En analyse av Åge M. Åleskjærs syn på loven i lys av den lutherske lære om lovens tre bruk

Ståle Olsen

Masteravhandling i kristendomskunnskap med spesialisering i kateketikk

Norsk Lærerakademi Høgskolen, Bergen

Våren 2009

Forord

Arbeidet med oppgaven har vært både utfordrende, spennende og lærerik. Teologiske anfektelser har vært en del av prosessen, samtidig med at det også har vært utfordrende å arbeide med Åleskjærs tekster siden hans språkbruk til tider er uklart og utydelig. Likeså er lovens gyldighet og funksjon, et komplisert og omfattende tema som det er ulikt syn på innefor ulike teologiske retninger og kirkesamfunn. På grunn av oppgavens avgrensede problemstillingen, samt begrensede tidsrammer og størrelse, så har jeg kun fått belyst en liten del av det som kunne ha blitt gjort rundt dette emnet. Likevel har arbeidet med avhandlingen gitt meg større kunnskap om trosbevegelsens lære og en dypere innsikt i luthersk teologi.

Jeg vil rette en stor takk til professor Njål Skrunes, for all hjelp og støtte han har gitt under masterstudiet i kateketikk ved Norsk Lærerakademi Høgskolen, i Bergen. Som veileder i arbeidet med masteravhandlingen, har han bidratt til at jeg kunne komme i mål med den. Jeg vil også takke de ansatte i administrasjonen og på biblioteket, for topp service og mange smil under studietiden.

Mange takk til Arne G. Bønes og Svein Strand, for verdifulle kommentarer og korrekturlesning av manuskriptet.

Min kjære kone og medstudent, Yagaantsetseg (Jagana), uten deg hadde jeg ikke påbegynt masterstudiet i det hele. Vi har virkelig fått god drahjelp og inspirasjon av hverandre under hele studiet. Tusen takk for den du er og for livet vi deler sammen.

All ære og takk til Gud Fader som har gitt oss et evig håp i Kristus Jesus.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn for valg av oppgave.....	7
1.2 Problemstilling.....	7
1.3 Tidligere forskning.....	10
1.4 Kilder	11
1.5 Metode	12
1.5.1 Tekstanalyse	12
1.5.2 Presentasjon av analysemodell.....	13
1.6 Disposisjon.....	16
2. Trosbevegelsen og Åge M. Åleskjær	17
2.1 Trosbevegelsens historie.....	17
2.1.1 Kenneth E. Hagin og Essek W. Kenyon	18
2.1.2 Sentrale lærestandpunkt	19
2.2 Åge M. Åleskjær.....	20
2.2.1 Teologisk bakgrunn.....	21
3. Analysekriterier/- plattform.....	23
3.1 Presentasjon av det lutherske læregrunnlaget.....	23
3.1.1 Forholdet mellom GT og NT.....	23
3.1.2 Kontinuitet og diskontinuitet.....	24
3.2 Den åpenbarte loven, ”moralloven” og ”naturmoralen”	25
3.2.1 Guds lov og den åpenbarte loven	26
3.2.2 ”Moralloven” og ”naturmoralen”	27
3.3 Luthersk lære om lovens tre bruksområder	28
3.3.1 Lovens første bruk.....	28
3.3.1.1 Myndighetene og den borgerlige rettferdighet	29
3.3.2 Lovens andre bruk.....	30
3.3.2.1 Forskjellen mellom loven og evangeliet.....	31
3.3.3 Lovens tredje bruk.....	32
3.3.3.1 Synet på det gjenfødte mennesket	33
3.3.4 Sammenfatning av lovens tre bruksområder.....	34
4. Analyse/vurdering av Åleskjærs syn på loven i lys av lovens tre bruk...	35
4.1 Begrepsbruk hos Åleskjær.....	35
4.1.1 Inndeling av Bibelen	35
4.1.2 Begreper	37
4.1.3 Sammenfatning av Åleskjærs begrepsbruk.....	41
4.2 Analyse av Åleskjærs syn på lovens første bruk	42
4.2.1 Paktforståelse og forholdet mellom GT og NT.....	42
4.2.1.1 Vurdering av Åleskjærs forståelse av pakt og forholdet GT - NT.....	43
4.2.2 Moseloven, ”Samvittighetens lov” og ”Kristi lov”	45
4.2.2.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk	46

4.2.3 Sammenfatning av Åleskjærs syn på lovens første bruk	49
4.3 Analyse av Åleskjærs syn på lovens andre bruk	50
4.3.1 Loven og hedningene	50
4.3.1.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk	51
4.3.2 Lov og evangelium	53
4.3.2.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk	54
4.3.3 Sammenfatning av Åleskjærs syn på lovens andre bruk.....	57
4.4 Analyse av Åleskjærs syn på lovens tredje bruk	58
4.4.1 ”Kristi lov”	58
4.4.1.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk	60
4.4.2 Synet på det gjenfødte mennesket	63
4.4.2.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk	66
4.4.3 Sammenfatning av Åleskjærs syn på lovens tredje bruk	71
5. Konklusjon	73
6. Litteraturliste.....	75

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av oppgave

Vi lever i en tid med mange teologiske og kirkelige brytninger. Dette har medvirket til etablering av en rekke bevegelser og ulike kirkesamfunn med til dels ulik form, teologi og etikk. Videre har dette gjort det utfordrende å orientere seg i mangfoldet av kirker og menigheter, og da spesielt for åndelige søkende mennesker som har liten eller ingen kunnskap om de forskjellige religioner og trossamfunn.

I løpet av de siste 10 årene har jeg selv tatt flere turer innom ulike menigheter for å bli bedre kjent i det kristne landskapet. Spesielt har nærmere bekjentskap med trosbevegelsen gjort meg spørrende og samtidig kritisk til mye av det som blir formidlet i disse miljøene. Siden mange av disse menighetene har hatt til dels god vekst de siste 20 årene, så ønsker jeg å se litt nærmere på noe av læregrunnlaget hos en av frontfigurene i denne bevegelsen i Norge.

Åge M. Åleskjær, er pastor og grunnlegger av Oslo Kristne Senter(OKS). Han sier selv i et intervju med den kristne avisen Dagen,¹ at han står solid plassert på trosbevegelsens far, Kenneth E. Hagin. I flere av sine bokutgivelse er Åleskjær blant annet kjent for sitt fokus på temaer som omhandler nåden og loven. I den sammenhengen har han høstet en del oppmerksomhet for sine meninger, og da spesielt for sitt syn på loven og dens funksjon og gyldighet i dag.²

1.2 Problemstilling

I boken *Fullstendig frihet*, sier Åleskjær at han forkynner frihet fra loviskhet, og han kan ha mye rett når han skriver at det er mye trelldom, menneskelige tradisjoner og religiøse forestillinger innenfor kristenheten i Norge.³ Som utgangspunkt for boken, skriver Åleskjær at

¹ Dagen 04.12.2004 (Nå heter avisen ”Dagen Magazinet”)

² Gjøra 2006: 9

³ Åleskjær 2004: 9. 39

han har en nød for at de kristne i Norge ikke har vært i stand til å forkynne evangeliet for sine landsmenn. Problemet hevder han, er at det har blitt forkynt en blanding av lov og evangelium, som har gitt det norske folk et inntrykk av at kristendom er en gjerningsreligion. Gjerningsreligionen fører til fortapelse og derfor trenger vi ”en ny reformasjon” blant de kristne, mener Åleskjær. Evangeliet om Jesus må forkynnes slik at fangene settes fri, skriver han.⁴

Åleskjær sier han er takknemlig for den nådeforståelsen han fikk med seg fra sin lutherske oppvekst. Samtidig kritiserer han det strenge pietistiske miljøet han var en del av, og peker på den som en årsak til at kristendommen både ble, og fortsatt blir, oppfattet som lite attraktivt for utenforstående. Som eksempel trekker han frem at det ble sett på som synd å bruke saks, fiske og å drive sport på søndager.⁵ Videre mener Åleskjær at det er mange ubibelske forestillinger i store deler av kristenheten, og skriver følgende:

*”Men det verste er forestillingen om ”lov og evangelium”. Det har skapt et helt annet budskap enn det Jesus og de første kristne fokuserte på. De forkynte Kristus, og var veldig opptatt av at det ikke var noe i tillegg til det. Kristus var alt”.*⁶

Tydeligvis så er Åleskjær sterkt uenig i bruken av den lutherske fortolkningsnøkkelen som kalles *lov og evangelium*.⁷ Dette er et viktig tema som jeg kommer til behandle grundigere i kapittel 3 og 4.

⁴ Ibid. 16

⁵ Ibid. 10

⁶ Ibid. 240

⁷ Ifølge Henriksen, så springer begrepet ”lov – evangelium”, ut fra Luthers forståelse av trosrettferdigheten. Det hele dreier seg om en bestemt allegoriforståelse, nærmere bestemt om å lese Skriften som ”lov eller nåde”; bokstav som slår i hjel eller ånd som gjør levende. Spenningen mellom loven og evangeliet, viser seg ved at evangeliet om trosrettferdigheten ikke er en tillatelse til å kunne leve lovløst, men er derimot en avisning av at mennesket selv kan gjøre seg rettferdig overfor Gud ved egne lovgjerninger. I forhold til frelsesspørsmålet blir loven en dødsfiende av evangeliet, som dømmer og fordømmer mennesket slik at det blir drevet til Kristus og Guds nåde. Evangeliet derimot, frikjenner og rettferdiggjør det ugudelige mennesket ved å vise til forsoningen i Jesus Kristus. (Henriksen 1994: 114)

Nå er det for så vidt ikke noe nytt at det er uenighet og ulikt syn på lovens anvendelse og bruk. Allerede på 1500-tallet pågikk den ”antinomistiske strid”,⁸ som nettopp var et resultat av motstridende syn blant teologer på hvorvidt loven skulle forkynnes og forstås rett.

Åleskjær gjør et nødvendig og viktig arbeid når han belyser disse temaene som han gjør. Jeg finner det likevel riktig å rette søkelyset på noen punkt i Åleskjærs teologiske tenkning, fordi den kan se ut til å bevege seg i en helt annen retning enn av et luthersk teologisk ståsted. Den eksakte problemformuleringen blir da som følgende:

”En analyse av Åge M. Åleskjærs syn på loven i lys av den lutherske lære om lovens tre bruk.”

Viktige del problemstillinger blir å finne ut hva Åleskjær egentlig mener med loven i mer prinsipiell betydning som Guds vilje, og i konkret betydning i ulike lovtekster og da spesielt i forhold til de ti bud. Hva er Guds vilje med loven og hvem er den ment til? Et slik spørsmål griper også fatt i forholdet mellom den gamle og den nye pakt, fordi Guds vilje er uttrykt både i GT og NT. Hvordan forholder Åleskjær seg da til budene, formaningene og Jesu bergpreken i Det nye testamentet? Videre blir det også nødvendig å se nærmere på hva Åleskjær mener om den lutherske fortolkningsnøkkelen som kalles ”lov og evangelium”.

For å kunne belyse problemstillingen på en tilfredsstillende måte, så blir det nødvendig å se nærmere på hvilket syn Åleskjær har på det gjenfødte mennesket, og da i forhold til det lutherske læreuttrykket, ”simul justus et peccator”. Dette med tanke på om det påvirker hans syn på lovens anvendelse i den kristne formaning. I den anledningen blir det også aktuelt å

⁸ I kristen teologi betyr *antinomisme*, forakt for morallovens krav under påberopelse av den kristnes frihet, skriver Bach-Nielsen og Lindhart. Under den lutherske reformasjonen, påstod Johann Agricola at forkynnelsen av loven er unødvendig siden evangeliet er det som får et menneske til å omvende seg, og videre bestemmer det kristne livet. Dette medførte at den *antinomistiske strid* ble en av de mest avgjørende lærestridigheter på 1500-tallet. Luther hadde tidligere sagt at lovgjerninger ikke kan føre til frelse, og påpekte i den anledning at det er nåden og ikke loven som medvirker til anger og omvendelse. Etter visitasjonene i 1520 årene, forstod i midlertidig Luther at loven var en nødvendighet for å vekke de ugudelige til anger og syndserkjennelse, og henviste til Gal 2,24 der loven ses på som en ”tuktemester til Kristus”. Johann Agricola hevdet på sin side at det kun er evangeliet som kan fremkalle sann omvendelse og anger, og at loven hører hjemme på rådhuset og ikke på prekestolen. Disse spørsmål ble først løst med Konkordieformelen, den lutherske lære om lovforkynnelsen og lovens tre bruk. (Bach-Nielsen og Lindhart 2001: 17-18)

se på Åleskjærs forståelse av Den Hellige Ånd, og da med tanke på Åndens forhold til Skriften.

1.3 Tidligere forskning

Når det gjelder tidligere forskning, så vet jeg om tre avhandlinger som berører Åleskjær og hans teologiske tenkning. Alle har blitt skrevet på Menighetsfakultetet i Oslo, og den siste heter *Den nye reformasjonen*, og ble skrevet av Lars Olav GjØra i 2005. Her viser GjØra til Åleskjær og hans syn på frihet fra loviskhet med utgangspunkt i boken *Fullstendig frihet*(2004). Han gjør i den anledning en eksegetisk vurdering, om det er bibelsk hold i Åleskjærs påstander.

Den andre er skrevet av Ralph R. Kolnes i 1996, med tittelen, *Trosforkynnelsens forståelse av det kristne mennesket*. Her tar Kolnes utgangspunkt i flere av bøkene til Kennet Hagin og Åge Åleskjær, for å belyse trosforkynnelsens forståelse av det gjennfødte mennesket i forhold til den lutherske lære, ”Simul justus et peccator”.

Videre skrev Svein Anton Hansen i 1989, *En framstilling og vurdering av Åge Åleskjærs syn på sykdom og helbredelse*. I den sammenheng belyser Hansen flere temaer innenfor Åleskjærs lære med utgangspunkt i boken, *Gode nyheter til de syke*(1986).

I tillegg er det nødvendig å nevne boken, *Det guddommeliggjorte menneske og den menneskeliggjorte Gud*, av Kjell Olav Sannes. Her utfØrer Sannes en kritisk analyse av synet på forholdet mellom mennesket og Gud hos Kenneth E. Hagin, trosbevegelsens grunnlegger og lærer. Denne forskningsavhandlingen kommer med viktige og til dels oppsiktsvekkende resultater som kan være gode å tilegne seg når man arbeider med spørsmål som omhandler trosbevegelsen og dens lære.

Jeg vil nok trekke inn enkelte sider ved disse avhandlingene. GjØra har for eksempel belyst hvordan Åleskjær begrunner sitt syn på frihet fra loviskhet. I den anledning har han blant annet vist til Åleskjærs syn på de ti bud, samt de kristnes forhold til Moseloven. Videre har både Kolnes og Hansen, vært innom tema som belyser Åleskjærs syn på det gjennfødte mennesket. Dette ser jeg likevel ikke på som problematisk, siden problemstillingen og

vinklingen i min oppgave vil være ulik de andre. Fokuset mitt vil være på hva Åleskjær mener om loven og dens bruk og gyldighet, sett i lys av lovens tre bruk. Videre ønsker jeg å belyse hvordan dette synet står i forhold til luthersk lære og tradisjon, innenfor samme tema.

1.4 Kilder

Primærkilder:

I presentasjonen av Åleskjær sitt syn vil jeg hovedsakelig benytte meg av to av hans egne bøker, og da med hovedvekt på *Fullstendig frihet*(2004). Dette på grunn av at det nettopp er denne boken som belyser flest tema i forhold til den aktuelle problemstillingen. *Troens grunnvoller*(1999), er det nærmeste vi kommer med henblikk på en samling av Åleskjærs lære og teologiske synspunkter. I tillegg har jeg sporadisk og i mindre grad benyttet meg av andre bøker fra Åleskjær. Disse er å finne i litteraturlisten bak i oppgaven.

Det må tilføyes at de fleste av kildene til Åleskjær er skrevet som populær teologisk litteratur, noe som tydeliggjøres ved at det er lite kildehenvisning og stort sett ikke noen systematisk teologisk struktur i hans bøker. Dette innebærer at kildenes karakter bærer preg av et lavere presisjonsnivå enn hos annen teologisk litteratur, ved at det stilles mindre krav til logisk sammenheng og helhetlig forståelse av innholdet. Nå er ikke Åleskjær teologisk skolert, og dermed kan man anta at han heller ikke har en uttrykksform på linje med fagteologer. Dette medfører en viss fare for at jeg kan overfortolke innholdet i tekstene hans. Selv om dette er en reell fare, så må det også sies at det er en minst like stor fare å ”underfortolke” hans synspunkt ved ikke å ta hans utsagn på alvor. Jeg blir derfor nødt til å regne med at Åleskjær har overveid sine utsagn og formuleringer nøye. Av den grunn ønsker jeg selvsagt å hente ut av tekstene det meningsinnhold som faktisk uttrykkes.

Som kilde for luthersk teologi vil jeg hovedsakelig vise til Olav Valen - Sendstad og hans systematiserte utgave av *Konkordieboken: Dogmatikken for Legmenn*(1957), *Konkordieboken*(1984, Redaktør: Jens Olav Mæland), *Ordet fra Guds munn*(1951) av Carl Fr. Wisløff og *Innføring i kristen etikk*(1984), av Aksel Valen-Sendstad. Siden *Confessio Augustana*(CA) er et av det mest betydningsfulle bekjennelsesskriftet innenfor luthersk

læretradisjon, så har jeg valgt å benytte meg noe av Leif Granes utgave fra 1976. Dette er kilder med relativt høyt presisjonsnivå og helhetlig sammenheng av innholdet.

Sekundærkilder:

Jeg vil også benytte andre kilder som jeg finner relevante i forhold til avhandlingen. Dette kan være tidligere forskning og andre kilder innefor det aktuelle problemområdet og tematikk, og som derfor vil finnes i litteraturlisten.

1.5 Metode

Oppgaven er basert på teksttolkning av skriftlige kilder. Derfor blir det naturlig å ta utgangspunkt i hermeneutisk tekstanalyse som metode.

1.5.1 Tekstanalyse

Bergström og Borèus, skriver at tolkning inngår i alle former for tekstanalyse, og påpeker at dette er nødvendig for at teksten skal gi en mening. Tolkningen vil være mer eller mindre komplisert, og baserer seg på tekstens karakter, hvilke spørsmål man arbeider med og hvilken tekstanalyseretning som blir benyttet.⁹

Ifølge forfatterne, kan man skille ut fem elementer som er viktige for tolkningen: teksten selv, konteksten, avsenderen, mottakeren og fortolkeren. Ut fra disse fem elementene kan man skille ut fire tolkningsstrategier: 1.teksten relateres til fortolkeren selv, 2.teksten relateres til avsenderen, 3.teksten relateres til mottakeren, 4.teksten relateres til den omsluttende diskursen uten at det blir fremhevet noen spesielle aktører.¹⁰

Videre påpeker Bergström og Borèus, at den *hermeneutiske sirkel* og *forforståelse*, er to viktige prinsipper innenfor hermeneutikken. Den *hermeneutiske sirkel* kan forstås på ulike måter, men ett viktig aspekt er at deler av en tekst blir tolket ut fra tekstens helhet og helheten ut fra delene. Dette er en prosess som innebærer at en hel tekst kan fremstå i nytt lys ved at en spesiell term i en tekst blir tolket ut fra tekstens helhet. Ifølge filosofen og hermeneutikeren

⁹ Bergström og Borèus 2005: 23

¹⁰ Ibid. 24

Hans-Georg Gadamer, så nærmer alle lesere og mottagere seg en tekst med en *forforståelse*. Med det mener han at vår oppfatning av verden, individuelle opplevelser, våre ”fordommer”, vårt språk, våre sosiale sammenhenger og våre kunnskaper om tekstgenren, påvirker vår forståelse av teksten. Dette betyr at en tekst har en foranderlig betydning ettersom ulike subjekt, gir den ulike tolkninger i ulike historiske sammenhenger.¹¹

Å analysere en tekst er det samme som å undersøke og identifisere de ulike komponentene i teksten skriver Bergström og Borèus. Tekstanalyse handler derfor om å skille ut og undersøke ulike fenomener ved teksten. Forfatterne viser til at det er mange ulike måter å analysere en tekst på, men trekker frem fem hovedretninger innenfor tekstanalyse som de mener er aktuelle: Innholdsanalyse, argumentasjonsanalyse, lingvistisk analyse, diskursanalyse og ide og ideologianalyse.¹²

1.5.2 Presentasjon av analysemodell

Nedenfor kommer jeg kort til å beskrive de fem ulike modellene etter Bergström og Borèus, før jeg begrunner mitt valg av analysemodell.

1. Kvantitativ innholdsanalyse:

Ifølge forfatterne er innholdsanalysen den eneste av modellene som inkluderer kvantitativ metode. Det vil si at en ved hjelp av denne modellen kan gjøre kvantifiserende oversikter over forekomsten av enkelte element i de ulike tekstene. Dette kan være praktisk om man ønsker å observere endringer over tid. Som for eksempel studier av endringer i forekomsten av politiske termer, noe som ofte blir sett på som et tegn på ideologiske endringer i samfunnet.¹³

2. Argumentasjonsanalyse:

Denne modellen har som mål å fokusere på argumentasjonens struktur i teksten, og da med hovedvekt på tekstens innholdsaspekt. Forfatterne skriver at argumentasjonsanalysen kan være aktuell når man ønsker å finne ut hvordan ulike aktører i samfunnet argumenterer, og

¹¹ Ibid. 25

¹² Ibid. 18-19

¹³ Ibid. 18

hva de eventuelt argumenter for. Som for eksempel når man skal beskrive og vurdere de argumentative innslagene i debatter eller ulike tekster.¹⁴

3. Lingvistisk tekstanalyse:

Forfatterne beskriver to typer analysemetoder innenfor lingvistikken. Den ene er analyse av metaforer, og den andre er den kritiske lingvistikken metode for å analysere teksters syntaks, nærmere bestemt ordvalget i tekstene. De som arbeider med lingvistikk hevder at syntaksen er med på å avsløre bestemte perspektiv på verden. Vi kan dermed si at denne analysen leder til innholdsaspektet i teksten.¹⁵

4. Diskursanalyse:

Diskursanalysen forekommer innenfor ulike samfunns- og språkvitenskaper, og varierer mye i sitt fokus. Når det snakkes om diskurs, så er det ifølge boken snakk om tekstens språklige sammenheng. Denne metoden er rettet inn mot innholdsaspektet i teksten. De ulike retningene er vokst frem fra akademiske tradisjoner og studier som er delvis forankret i vitenskapsteoretiske forestillinger.¹⁶

5. Idé og ideologianalyse:

Ifølge forfatterne så blir denne analysemodellen blant annet brukt innenfor sosiologi, historie, idéhistorie og statsvitenskap. Meningen er å kunne undersøke tekster fra samfunnsdebatter, organisasjoner og partier, for å kunne finne ut hvilke ideologier eller ideer som ligger bak. En aktuell problemstilling kan for eksempel være å finne ut ideologiske endringer i et parti over et gitt tidsrom. I andre tilfeller kan det være ønske om å utføre ideologikritikk av et gitt parti eller en organisasjon. Man kan dermed si at denne modellen fokuserer på innholdsaspektet i tekstene i et idéperspektiv.¹⁷ En idé kan være en tankekonstruksjon med en viss kontinuitet, i motsetning til holdninger og inntrykk som kan være mer flyktige. En idé er nærmere forklart en forestilling av virkeligheten, en vurdering av handlinger eller om hvordan en bør handle. Ifølge forfatterne er idébegrepet meget vanskelig å definere, og kan være vanskelig å skille fra ideologibegrepet.¹⁸

¹⁴ Ibid. 19. 145

¹⁵ Ibid. 20

¹⁶ Ibid. 20

¹⁷ Ibid. 19

¹⁸ Ibid. 149

Boken presenterer følgende fem ulike retninger innenfor ide- og ideologiforskning:¹⁹

- Å analysere forekomsten av gitte ideer i allmennhet, politikk, debatter eller ulike saksområder.
- Å analysere ideologien spesifikt ut fra perspektivet til en gitt gruppe eller aktører.
- En innholdsmessig idéanalyse som medfører at man søker etter logikken i en politisk ideologisk argumentasjon.
- En funksjonell idéanalyse som er rettet mot ideers effekter og opphav.
- En kritisk ideologianalyse eller ideologikritikk.

Forfatterne skriver at det ikke er utviklet noen gitt mal for idé- og ideologianalyser. Det innebærer at forskeren selv har stor frihet til å utvikle et analyseinstrument som passer til det aktuelle arbeidet. Derfor blir det problemstillingen eller det aktuelle forskningsspørsmålet som avgjør hvilket verktøy som egner seg best. Boken har likevel tatt med to typer analyseverktøy som kan benyttes for å gjøre idé- og ideologianalyser. Det ene er ”idealtyper”, og det andre er ”dimensjoner”.²⁰

Dimensjoner som analyseverktøy:

Forfatterne sammenligner termen ”dimensjoner”, med termen ”parameter”, altså en gitt størrelse eller måleenhet. Analysemodellen har sitt utspring i politisk filosofi og ideologiforskning, og kan for eksempel brukes der man ønsker å skille konservative idéer fra liberale. Ifølge boken må valg av dimensjoner være tilknyttet den ideologi eller ideer som skal undersøkes. Ved å benytte denne analyserammen, prøver forskeren å bryte ned den aktuelle idéen til mindre enheter. Dette krever at dimensjonene som blir valgt ut er relevante i forhold til den gitte idéen.²¹ Å utvikle dimensjoner som analyseverktøy er mindre tidkrevende enn å benytte idealtyper. Videre er dimensjoner meget fleksible og enkle å ta i bruk, men har sin svakhet ved at de gir forskeren mindre støtte i selve analysen av tekstene.²²

¹⁹ Ibid. 155-158

²⁰ Ibid. 177. 159

²¹ Ibid. 164-165

²² Ibid. 177

Valg av analysemodell:

Når jeg velger å benytte idé- og ideologianalyse som analysemodell, så er det fordi jeg mener det er den som passer best i forhold til problemstillingen i denne oppgaven. Som tidligere presentert, så finnes det fem ulike retninger innefor ide - og ideologiforskning. Følgende type har jeg valgt: Å *analysere forekomsten av gitte ideer*. I dette tilfellet gjelder det teologiske tekster med en viss populærteologisk form. Ideen som ligger til grunn for analysen i oppgaven min blir da: Å *Åleskjærs syn på loven i lys av den lutherske lære om lovens tre bruk*. Videre velger jeg dimensjoner som analyseverktøy, fordi jeg mener den egner seg godt til analysearbeidet mitt siden den er enkel og fleksibel å forholde seg til. Konkrete valg av dimensjoner som blir aktuelle i dette arbeidet, blir presentert i begynnelsen av analysedelen i kapittel 4.

1.6 Disposisjon

Jeg begynner innledningsvis med å belyse bakgrunnen for valg av oppgave. Videre tar jeg for meg aktuelle problemstillinger før jeg presenterer tidligere forskning som er gjort på Åge Åleskjærs lære. Så sier jeg litt om kilder og kildebruk, før jeg beskriver metodevalg og disposisjon

I første hoveddel gir jeg en nærmere presentasjon av trosbevegelsen og Åge Åleskjær. Noe jeg mener er viktig bakgrunnsinformasjon som kan kaste lys over Åleskjærs teologiske tenkning.

Den andre hoveddelen danner den teoretiske plattformen for oppgaven, med fokus på den lutherske læren om lovens tre bruk og tilstående teologiske tema. Videre er denne delen helt nødvendig for å kunne analysere Åleskjærs tenkning omkring loven og lovens bruk og gyldighet.

I den siste delen beskriver og vurderer jeg Åleskjærs lære i forhold til det lutherske læregrunnlaget. Her tar jeg for meg tema og problemstillinger som berører lovens tre bruk, før jeg sammenfatter det som er kommet frem etter hver del.

På bakgrunn av teori og analyseresultat, vil jeg helt til slutt konkludere med hva som er kommet frem i arbeidet med den aktuelle problemstillingen.

2. Trosbevegelsen og Åge M. Åleskjær

I denne delen ønsker jeg å gi en nærmere beskrivelse av trosbevegelsen og da med hovedvekt på dens bakgrunn og historikk. Videre stifter vi nærmere bekjentskap med Åge M. Åleskjær, siden det er han som er forfatter av tekstene som er utgangspunktet for problemstillingen i oppgaven.

2.1 Trosbevegelsens historie

Trosbevegelsen (TB), blir satt i sammenheng med ”ny karismatikken” på 1960 tallet, og har vokst til å bli en stor og global bevegelse med stort nedslagsfelt i store deler av verden.

Sannes skriver at bevegelsen er omfattende og mangeartet, og har sine røtter fra USA. Den sentrale lederskikkelsen helt fra begynnelsen av, er den nå avdøde amerikaneren Kenneth E. Hagin. I Norden er det spesielt Åge Åleskjær i Oslo Kristne Senter og Ulf Ekmann i Livets Ord Bibelcenter i Uppsala, som har vært de sentrale ledere med forholdsvis store og aktive trosmenigheter siden midten av 1980-tallet. Bevegelsen driver et stort og utstrakt internasjonalt arbeid med sikte på etablering av nye menigheter og skoler. Evangelisering, undervisning, massemedia, litteraturspredning, seminarer og stevner er høyt prioriterte arbeidsområder.²³

Sannes sier at TB har flere fellestrekk fra den klassiske pinsebevegelsen og den karismatiske bevegelse, noe som viser seg blant annet ved vektlegging på ”åndsdåpen” og nådegaver som tungetale, helbredelse og profetier. Trosbevegelsen fremstår likevel med en særpreget profil på flere områder, ikke minst på det som har med lærespørsmål å gjøre. En definisjon eller avgrensning på hva en forstår med TB er ikke alltid like enkelt. Det har likevel vært vanlig å regne med at grupperinger, menigheter og ledere som vedkjenner seg Kenneth Hagin og hans bibellære som sentral, også er en del av trosbevegelsen. Selv om dette er et avgjørende kjennetegn, så betyr ikke det at alle trosmenigheter trenger å følge Hagins lære helt og fullt, skriver Sannes.²⁴

²³ Sannes 2005: 1

²⁴ Ibid. 2-3

Wilting nevner sentrale og kjente navn innenfor bevegelsen som Kenneth Copeland, Benny Hinn, David Yonggi Cho, Rodney Howard-Browne, John Wimber, William Branham, Jesse Duplantis og Fredrik K. C. Price. Ikke alle disse regnes for å tilhøre trosbevegelsen, men forkynner likevel mye av den samme lære. Det var Arild Edwardsens forlag i Sarons Dal, som var blant de første til å importere trosbevegelsens lære til Norge ved å trykke boken ”Postiv Tenkning”, av Norman Vincent Peales. Edwardsen har i ettertid sagt at han tar avstand fra deler av trosbevegelsens lære, skriver Wilting.²⁵

Kjente internasjonale betegnelser på trosbevegelsen har blant annet vært ”Name It and Claim It”, ”Positive Confession Movement” og nå i senere tid ”Faith Movement”. I Norden har betegnelser som ”fremgangsteologi” og ”herlighetsteologi” vært vanlige å bruke på bevegelsen, og da særlig av dens kritikere skriver Sannes. Folk innefor trosbevegelsen selv, foretrekker termer som ”trosbevegelse”, ”trosmenigheter”, ”troforkynnere” og ”troforkynnelse.”²⁶

2.1.1 Kenneth E. Hagin og Essek W. Kenyon

Kenneth Erwin Hagin(1917-2003), født i McKinney, Texas, blir ofte regnet som trosbevegelsens opphavsmann og ”far”, skriver Sannes. Hagin var mye syk fra barndommen av, og han påstod at han døde tre ganger og for ned til helvete, før han ble brakt tilbake til livet av Gud. Ifølge ham selv førte disse opplevelsene til at han ble født på ny, og i perioden etter gjenfødselen leste han derfor mye i Bibelen. Med utgangspunkt i Mark 11, 23-24, formulerte Hagin ”troens prinsipp”: ”Ved å tro og tale vil en få alt en sier”. Ved å handle og å tro på dette prinsippet, mente Hagin at han selv ble helbredet.²⁷

Etter helbredelsen begynte Hagin sin tjeneste som evangelist i en baptistmenighet før han videre forflyttet seg over til pinsebevegelsen, og senere til ulike pentacostale menigheter. I 1966 flyttet han til Tulsa, Oklahoma, og etablerte ”Rhema” bevegelsen, og den etter hvert så innflytelsesrike bibelskolen ”Rhema Bible Training Centre”. Hagin hadde ikke noen formell

²⁵ Wilting 2001: 85

²⁶ Sannes 2005: 6-7

²⁷ Ibid. 23-24

teologisk utdannelse, men han skrev et stort antall bøker som blir benyttet av hans tilhengere, skriver Johannessen.²⁸

Wilting skriver at Hagin blir beskyldt for å ta mye av sin lære direkte fra Essek W.

Kenyon(1867-1948), og hans bøker. Hagin selv har nektet for plagiering og bedyrer at han ikke kjente til Kenyons bøker før etter 1950.²⁹ D.R. McConnel, sier i boken "A Different Gospel", at han kan påvise at Hagin har overtatt sentrale læresetninger fra Kenyon.³⁰ Mange vil derfor påstå at det er Kenyon som er trosbevegelsens egentlige grunnlegger, men at Hagin utformet Kenyons lære og fikk den formidlet over hele verden.³¹

Som Hagin, hadde heller ikke Essek W. Kenyon noen formell teologisk utdannelse, skriver Johannessen. Kenyon begynte som metodist -predikant og ble senere baptist- pastor i ulike menigheter. Han var en populær forkynner som prekte helbredelse og velstand på sine møter. Det som kom til å sette sitt preg på Kenyon, var hans studieopphold ved Emerson College of Oratory i Boston, Massachusetts. Skolens grunnlegger, Charles Wesley Emerson, ble kalt en "religionssamler", siden hans lære bestod av en blanding av gamle og nye åndelige strømninger. Dette medførte at Kenyon kom i nærkontakt med den okkult - religiøse oppvåkningen som preget USA mot slutten av 1800-tallet. Ut fra denne oppvåkningen ble religiøse bevegelser som New Thought, Christian Science og Unity School dannet.³²

2.1.2 Sentrale lærestandpunkt

Jacobsen og Tveit skriver at trosmenighetene ikke har noen felles trosbekjennelse, men bruker Bibelen som rettesnor for liv og lære. Gud er èn men samtidig tre: Gud Fader, Gud Sønn og Den Hellige Ånd. Alle kristne har rett på dåpen i Den Hellige Ånd, og det ytre tegnet på åndsdaopen er tungetale. De kristne har fått helbredelse i Jesu sår, og det legges vekt på enhet i Ånden siden alle gjenfødte kristne er ett. Guds velsignelser berører hele menneskelivet, både materielt, åndelig, sosialt og fysisk. Det forventes at Jesus kommer snart igjen og at de

²⁸ Johannessen 1996: 21-22

²⁹ Wilting 2001: 84

³⁰ McConnel 1995: 3-13

³¹ Ibid. 75

³² Johannessen 1996: 24-25

troende skal møte Herren i luften, for deretter å regjere med han i tusen år før skapelsen av den nye himmel og jord.³³

Tro, bønn, helbredelse og økonomisk fremgang, er sentrale tema i trosbevegelsens forkynnelse og undervisning, skriver Sannes Viktige midler for å kunne oppnå dette er undervisning om ”troens bønn” og ”den troendes autoritet”. Dette er lærepunkter som skiller trosbevegelsen fra de fleste andre kristne menigheter og konfesjoner rundt om i verden, selv om enkelte deler innenfor pinsebevegelsen kan si noe av det samme.³⁴

Med ”troens bønn”, mener Hagin at det er en bønn de troende ber for seg selv, med tro på at de alt har fått det de ber om, sier Sannes. Videre forstås det sånn at man ikke blir bønnehørt bare ved å *tro* det, men også ved å *si* det. Hagin sier imidlertid at den beste måten å oppnå velsignelser og helbredelser på ikke er bønn, men å ”bekjenne” det man ønsker å oppnå i Jesu navn.³⁵

Johannesen viser til at Hagin forklarer ”den troendes autoritet”, ut fra at Jesus åpenbarte seg for ham i en visjon i 1952. Her fikk han undervisning om hvordan han som kristen skulle opptre under ”angrep” av djevelen og demoner. Hagin fikk forklart at Jesus ikke kunne befale demoner om forsvinne fordi han hadde overført all sin autoritet til de troende, og at det derfor er de troendes eget ansvar å drive disse bort i Jesu navn.³⁶

2.2 Åge M. Åleskjær

Åge Åleskjær er født i 1950, og vokste opp i Tune i Østfold. Der hadde han sitt Åndelige hjem i Laget og Norsk Luthersk Misjonssamband.³⁷ Åleskjær beskriver sin barndom som både trygg og harmonisk, men beklager likevel det konservative kristne miljøet han vokste opp i som strengt, og med mange regler og bud. Høsten 1969, begynte Åleskjær på lærerskolen i Halden, og møtte der sin tilkommende kone Lillemor, som kom fra pinsebevegelsen. Den samme høsten lot Åleskjær seg gjendøpe, noe som ikke ble godt mottatt

³³ Jacobsen og Tveit 1993: 226-227

³⁴ Sannes 2005: 5-6

³⁵ Ibid. 39. 48

³⁶ Johannesen 1991: 77-78

³⁷ Hansen 1989: 3

av familie og venner. Det som imidlertid ble en avgjørende opplevelse for Åleskjærs kristenliv, var hans åndsåd utenfor Frikirken i Halden, 29. januar 1970.³⁸

2.2.1 Teologisk bakgrunn

Etter studietiden i Halden, fant Åleskjær seg godt til rette i pinsebevegelsen. Etter en tid ble han lærer og senere rektor på Troens Bevis Bibelskole i Sarons Dal, før han på 80-tallet reiste rundt som forkynner i ulike frikirkemenigheter. Samtidig var han engasjert i flere ulike karismatiske konferanser, og sammen med likesinnede begynte han på den tiden å få et sterkt ønske om å etablere egen menighet. I 1984, reiste Åleskjær til Kenneth Hagins ”Rhema Bible Training Center” i Tulsa, USA for å hente inspirasjon og kunnskap om menighetsplanting. I 1985 kom han tilbake til Norge og startet Grorud Kristne Senter, som i 1987 endret navn til Oslo Kristne Senter(OKS).³⁹ Åleskjær er fortsatt pastor i OKS, og menigheten hadde i 2006 rundt 3000 medlemmer og blir med det en av Norges største frikirkelige menigheter.⁴⁰

Åleskjær har en luthersk bakgrunn fra Misjonssambandet, og en karismatisk bakgrunn fra Pinsebevegelsen. Dette har etter all sannsynlighet vært med på å prege hans teologiske ståsted frem til i dag. Åleskjær legger likevel ikke skjul på at han nå henter mye av sin inspirasjon og lære fra ulike lederskikkelser innenfor trosbevegelsen. Noe som bekreftes ved at han ved flere anledninger referer til navn som E. W. Kenyon, Kenneth E. Hagin, T. L. Osborn og A.B Simpson i sine egne bøker⁴¹

³⁸ Åleskjær 2000: 13-17

³⁹ Hansen 1989: 3

⁴⁰ Åleskjær 2006: Omslag

⁴¹ Åleskjær 2004: 125.127

3. Analysekriterier/- plattform

Denne delen vil danne en slags teologisk plattform for hele problemstillingen i oppgaven. Her vil jeg hovedsakelig gjøre rede for den lutherske lære om lovens tre bruk. En lære som bygger på en avisning av frelse ved gjerninger og falsk loviskhet.⁴² Dette hjelper meg til å profilere hva Åleskjær mener når han snakker om de ti bud, loviskhet og gjerningsreligion.

3.1 Presentasjon av det lutherske læregrunnlaget

Før vi går inn på hovedstoffet og det som har med loven å gjøre, så blir det nødvendig å belyse noen områder som omtaler sammenhengen mellom Det gamle- og Det nye testamentet. Dette fordi Åleskjær har en noe spesiell forståelse av den gamle og nye pakt, som har konsekvenser for forståelsen av lovens bruk og gyldighet siden han tar utgangspunkt i dispensasjonalismen⁴³ eller tidshusholdningslæren som den også kalles.

3.1.1 Forholdet mellom GT og NT

⁴² Grane 1976: 40-46

⁴³ Ordet "dispensasjon" stammer fra et gresk ord som betyr "husholdning", og er bakgrunnen til at dette spesielle bibelsynet ofte blir kalt "tidshusholdningslæren". Denne læren innebærer at man må dele inn Bibelen i ulike tidsperioder for å kunne forstå Guds Ord og frelsesplan fullt ut. Dispensasjonalismen antas å ha oppstått med John Nelson Darby (1800-1882), som var en av lederne i Plymouth Brethren på 1800-tallet. Det som kjennetegner en tidshusholdning, er at Gud åpenbarer en bestemt forordning som hans folk gjøres ansvarlig for, og deretter styrer han gjennom en bestemt person eller institusjon innenfor denne dispensasjonen. For Darby var "Guds folk" både Israel og menigheten der han hadde to ulike planer for hver av de to gruppene. Darby opererte med syv eller åtte til dels utydelige dispensasjoner, mens Cyrus I. Scofield (1843-1923), gikk mer systematisk til verks ved at han delte Bibelen inn i syv tydelige husholdninger. Scofield tar utgangspunkt i ordlyden i 2 Tim 2, 15 slik den finnes i King James versjonen, når han påpeker at det å kjenne til Bibelens inndeling er helt avgjørende ved bibelstudier. Det finnes flere ulike retninger innefor denne læren, men *den klassiske dispensasjonalismen*, ser på Israel og menigheten som to ulike frelsesprogram. Den første var lovisk, jordisk og politisk, mens den andre var nådefull, himmelsk og åndelig. Dette har resultert i at Fadervår, Bergpreken og Matteus uttrykk "himmelriket", blir sett på som tilhørende Guds loviske program, og derfor ikke relevant for den nye pakts menighet. Unntaket er når det er snakk om en åndelig eller moralsk tilegnelse av disse. (Gjøre 2006: 3-7)

Bibelen er delt inn i to hoveddeler- Det gamle og Det nye testamentet, og består av til sammen 66 bøker. På grunn av bøkernes mangfoldighet og store forskjeller, så har Bibelen blitt utsatt for kritikk og ulike tolkninger. Allerede i Oldkirken ble det derfor forsøkt å fjerne deler av Bibelen som omhandlet Jødedommen, Guds lov og Guds dom. For å få en helhetlig forståelse av Skriften, så er det derfor nødvendig at den blir forstått ut fra samtidens språk og historiske situasjon. Samtidig er det viktig å forstå Bibelen som en hel bok, der det er den ene og samme Gud som taler til ulike steder, og ulike tider i historien, men med én vilje, én plan og én hensikt. Skrunes skriver at dette er med på tydeliggjøre at Bibelens Gud er én sann, og hellig Gud som viser sine handlinger og sin frelsesplan i Kristus Jesus gjennom hele Skriften.⁴⁴

Disiplene forstod ikke helt hvem Jesus var, før Han åpnet skriftene for Emmaus-vandrerne(Luk 24,13-35). De fikk da se at Jesus var den Messias og frelser som GT og profetene omtalte, og som først måtte lide, dø og oppstå. Så lenge Jødene ikke leste Skriften i lys av Jesus Kristus, så kunne de heller ikke se at Han var Skriftens enhet og sentrum. Både NT og GT taler om at Jesus Kristus er sammen med Faderen fra evighet av, noe som viser at Han er delaktig i både skapelse, dom, frelse og forløsning, sier Skrunes. Jesus Kristus er derfor Skriftens sentrum som binder åpenbaringshistorien i GT og NT sammen til en enhet.⁴⁵

3.1.2 Kontinuitet og diskontinuitet

Skrunes skriver at Guds gjerning og frelseshistorie er vist oss i et lineært perspektiv i GT og NT. GT viser oss hvordan Gud forbereder sin frelsesgjerning ved å peke frem mot Jesu død og oppstandelse, mens NT viser oss oppfyllelsen av løftene der frelseshistoriens sentrum er Golgata og den korsfestede Kristus. Det er enhet i og mellom forberedelsestid og oppfyllelse, det vil si at det er en kontinuitet og sammenheng mellom GT og NT. Samtidig er det også en diskontinuitet som innebærer brudd mellom GT og NT. Vi kan se hvordan noen av forberedelsene får sin avløsning i Jesus, og var derfor tidsbetingede ordninger og lover som gjaldt en del av frelseshistorien, og som senere ble avløst og erstattet med noe nytt og bedre. Eksempler på dette kan være det gamle tempelet og dets ordninger, (Joh 1,18-22, Matt 26,61), og den gammeltestamentlige samfunnslov og strafferett som bare var ment for Israel, og som

⁴⁴ Skrunes 1986: 140-143

⁴⁵ Ibid. 145-147

derfor ikke gjelder for den nytestamentlige menighet. Gud forandrer seg ikke selv om samfunnet og kulturen er i stadig endring, sier Skrunes, og påpeker at selv om praksissituasjonen endrer seg i den kristne veiledningen, så må den likevel ha forankring i Guds ene og uforanderlige vilje som er åpenbart i Bibelen, og da i en kombinasjon av enhet og mangfold.⁴⁶

Vengen mener at Skriften ikke skiller dogmatikken og etikken fra hverandre, men viser til at det er helt nødvendig å se på Kristus som den øverste norm for etikken. Budene er Guds måte å definere sin vilje og kjærlighet på, samtidig er det også viktig å forstå at de enkelte budene i Bibelen er situasjonsbestemte. Siden Skriften og budene er med på å definere hvilke gjerninger som er riktige for Gud, er det derfor viktig at Bibelen leses i et frelseshistorisk og kristologisk perspektiv der de gammeltestamentlige bud ikke uten videre blir etiske normer for de kristne, men må tolkes i lys av den naturlige lov og Kristi autoritet i evangeliene. Dette er blant annet gjort i Luthers Katekismer der det andre bud er tatt ut, sabbatsbudet er omtolket, og det siste bud er delt, skriver Vengen. De andre budene blir sett i lys av det første bud, og derfor kan vi si at de ti bud fortsatt er Guds vilje for de kristne i dag, men da med forbehold om at de blir tolket i lys av Jesus Kristus, sier han.⁴⁷

3.2 Den åpenbarte loven, ”moralloven” og ”naturmoralen”

Dette kapittelet har som mål å gi en grunnleggende innføring i hvordan Olav Valen-Sendstad forstår lovens funksjoner ut fra Skriften og den lutherske lære. Dette er nødvendig med tanke på oppgavens problemstilling, da denne delen skal brukes til å sammenligne Åleskjærs måte å forstå loven på. Som en innledning til denne delen, vil jeg ta med noen ord fra Aksel Valen-Sendstad som sier noe om konsekvensene av hvordan man forstår Guds åpenbarte lov.

⁴⁶ Ibid. 148-150

⁴⁷ Vengen 1986: 177-180

3.2.1 Guds lov og den åpenbarte loven

A. Valen-Sendstad skriver at Guds lov er den kristne etikks norminstans, og er forankret i Guds herlighetsfylde ifølge Bibelen og får sitt lys, sin mening, sitt innhold, sin målsetting og virkeliggjørelse ut fra dette forhold. Han sier videre: ”Loven viser ikke bare hvordan Gud ønsker mennesket skal være, men viser også tydelig hvordan Gud er, og avslører menneskets synd og henviser til evangeliet.”⁴⁸ Gud er personlig og derfor henvender han seg også til det personlige mennesket og ikke til noen statsordning eller system. Gud er mektig til å styre verden og mennesket etter sin vilje, og denne åpenbarte Guds vilje er i dekalogen tolket og utlagt i Bibelen med Jesu Kristi kjærlighet, som sentrum og orienteringsgrunn.⁴⁹ Guds lov kan ikke forstås uten i sammenheng med evangeliet, nærmere bestemt i lys av den kristne tro slik den er åpenbart i ”lov og evangelium”. Derfor forutsetter loven at Gud selv er nærværende alle steder, og vet alt til alle tider, og dermed har loven i Guds hender den største makt til å fremme hans vilje når han vil og hvor han vil, mener A. Valen-Sendstad.⁵⁰

Hvordan man forstår og forkynner Guds åpenbarte lov har store konsekvenser, skriver Asendorf. Forkynner man loven uten evangeliet vil man få fortvilede mennesker som ikke ser noen løsning på sin håpløse situasjon i forhold til Gud. På en annen side kan loven alene skape falsk lovishet ved at noen mennesker tror at de selv kan holde Guds lov og dermed gjøre seg rettferdig for Gud ved egne gjerninger. Forkaster man derimot loven, så vil dette medføre at man mister perspektivet på Guds vilje og hellighet i forhold til mennesket og synden. Mennesket vil også miste muligheten til å høre om arvesyndens konsekvenser og sin håpløse tilstand ovenfor Gud, noe som fører til hovmodige og råde mennesker som til syvende og sist ikke vil se sitt behov for evangeliets nåde som frelsesvei til Gud.⁵¹

⁴⁸ A. Valen-Sendstad 1984: 183

⁴⁹ Ibid. 184-185

⁵⁰ Ibid. 189

⁵¹ Asendorf 1986: 26-30

3.2.2 ”Moralloven” og ”naturmoralen”

Med den ”åpenbarte lov” menes hele det kompleks av lover og forskrifter som er nedtegnet i Bibelen, og da spesielt i Mosebøkene i Det gamle testamentet. Ifølge O. Valen-Sendstad delte reformasjonsteologene ”Moseloven” inn i tre hovedtyper. Den første ble kalt ”moralloven”, og kalles også ”tibudsloven” eller ”Sinailoven”, og er først nedskrevet i 2 Mos 20, 1-17. ”Moralloven” sammenfattes hovedsakelig av Jesus og Paulus i det doble kjærlighetsbudet i Matt 22,37f og Rom 13,9. ”Kultusloven” er den andre typen, og blir også kalt ”gudstjenesteloven” eller ”seremoniloven”. Den har sin bakgrunn i det levittiske presteskapets tjeneste og ordninger som er omtalt flere steder i Mosebøkene. Den tredje og siste typen er ”samfunnsloven”, også omtalt som ”sosialloven”. Den viser hvordan kjærlighet og rett ble praktisert i samfunnslivet i det historiske Israel. Videre i oppgaven er det kun ”moralloven” som blir omtalt, da verken ”kultusloven” eller ”samfunnsloven” har noen funksjon eller normativ gyldighet i luthersk teologi.⁵²

Begrepet ”naturmoral” forstås som de moralske normer som Gud har skrevet inn i alle menneskers hjerter ved skapelsen. ”For når hedninger, som ikke har loven, av naturen gjør det loven byder, da er disse, som ikke har loven, seg selv en lov. De viser at den gjerning loven krever, er skrevet i deres hjerter. Om det vitner også deres samvittighet og deres tanker, som innbyrdes anklager dem eller også forsvaret dem”.(Rom 2, 14-15). Apostelen Paulus ord bekrefter her at ”tibudsloven” er lik den moralske og etiske norm som Gud har nedlagt i alle mennesker, uavhengig om de har historisk kunnskap om den eller ikke. Årsaken til åpenbaringen av ”tibudsloven”, er den moralske forvirring og forblindelse, som oppstod ved syndefallet og den etterfølgende arvesynden, skriver O. Valen-Sendstad. Følgende vil begrepet ”moralloven” videre i avhandlingen bli omtalt som ”loven”.⁵³

⁵² O. Valen-Sendstad 1957: 94

⁵³ Ibid. 97

3.3 Luthersk lære om lovens tre bruksområder

I luthersk tradisjon har det vært vanlig å skille mellom lovens tre brukssammenhenger.⁵⁴

Aksel- og Olav Valen-Sendstad redegjør for dette, og den følgende fremstillingen bygger på deres tilretteleggelse av dette tema.

Reformasjonsteologien har helt fra første stund sondret mellom tre forskjellige ”bruk” av loven. Selv om navngivingen på disse tre ”bruk” kunne være noe uklar, så var det likevel tydelig enighet i selve saken. På bakgrunn av tilretteleggelsen av den etiske tenkning hos A.Valen-Sendstad, skal vi nå se hvordan Gud anvender sin lov for å fremme sin vilje, nærmere bestemt hvordan han oppholder, styrer og leder verden, samfunnet, det ugudelige mennesket og den enkelte kristne ved sin hellige lov. De tre måtene Gud bruker loven på, er følgende:⁵⁵

1. Den første er den politisk-samfunnsmessige bruk. Her bruker Gud loven på mennesket for å frembringe en ytre borgerlig rettferdighet mellom mennesker.

2. Den andre er den åndelig-teologiske bruken. Her bruker Gud loven på mennesket for at det skal erkjenne sin synd og fortapte stilling for Gud, oppgi seg selv og sin egen egenrettferdighet, og søke Guds nåde i Jesus Kristus.

3. Den tredje er den veiledende bruk for den kristne. Her bruker Gud loven på den kristne til veiledning for det kristne livet. Om denne siste sontring har det vært noe uenighet.

3.3.1 Lovens første bruk

Grunntanken med denne lovens bruk, er at Guds lov gjelder for alle mennesker, skriver A. Valen-Sendstad. Alle mennesker står derfor i utgangspunktet under Guds vilje og må derfor stå til ansvar for han, (Rom 3,19;14,10). Gud har skrevet sin lov inn i alle menneskers hjerter,

⁵⁴ Ibid. 95

⁵⁵ A. Valen-Sendstad 1984: 198-199

og derfor fremmer Gud sin vilje på tross av menneskers opprør og ugudelighet. Ved at han fremmer sin lov gjennom menneskes samvittighet og fornuft, så kan Gud tvinge igjennom en slags borgerlig rettferdighet mennesker imellom. Dette skjer tross fariseisme, manglende syndserkjennelse og uten at mennesker kjenner til evangeliet og dets kraft til frelse. Denne ytre rettferdigheten bruker Gud for begrense det onde og for samtidig å legge forholdene til rette for at mennesker kan bli frelst, sier han.⁵⁶

3.3.1.1 Myndighetene og den borgerlige rettferdighet

”Da sier han til dem: Gi da Keiseren det som keiserens er, og Gud det som Guds er”(Matt 22, 21). Med disse ordene delte Jesus hele menneskets lydighetsområde i to, skriver O.Valen-Sendstad. Lydighet mot samfunnet og den verdslige myndighet, og lydighet mot Gud som den evige, uforanderlige og åndelige myndighet for alle mennesker. Rom 13, 1-7 viser til at øvrigheten tjener som Guds gode ordning ved å opprettholde lov og orden i samfunnet. Dermed kan vi si at myndighetene har en Gudgitt rett og plikt til å dømme, anklage og straffe dem som er lovbrøttere. Paulus skriver i 1Tim 1, 8f: ”Vi vet at loven er god dersom en bruker den på lovlig vis. En må vite dette at loven ikke er gitt for den rettferdige, men for lovløse, ugudelige og syndere.” Når det oppstår konflikter, er det imidlertid viktig å huske at lydighetsplikten mot den verdslige øvrighet må vike for den absolutte lydighetsplikt mot Gud, sier O.Valen-Sendstad. Dette finner vi omtalt i Apg 5, 29 og Dan 6, 8-11; som sier at man skal lyde Gud mer enn mennesker.⁵⁷

Bakgrunnen for denne forståelsen ligger i at mennesket er et sosialt vesen som innenfor en viss grense har en fri vilje, skriver O.Valen-Sendstad. Den frie viljen danner forutsetning for at den verdslige myndighet kan gi lover og vedtekter som er til det beste for hele samfunnslivet. Hadde ikke mennesket hatt noen fri vilje i det hele, så kunne det heller ikke dømmes, straffes eller stå til ansvar for sine gjerninger. Den naturlige medfødte moralerkjennelse, også kalt ”naturmoralen”, gir derfor mennesker mulighet til å velge mellom

⁵⁶ Ibid. 199

⁵⁷ O. Valen-Sendstad 1957: 96

godt og ondt, og til å leve et ærbart ytre liv ved å innrette seg etter samfunnets normer og lover. Dette gjelder alle mennesker, både de som er gjenfødte og de som ikke er det.⁵⁸

3.3.2 Lovens andre bruk

Ut fra lovens første bruk, så har mennesket til en viss grad en fri vilje til å leve et ytre, ærbart liv etter den borgerlige rettferdighet. Men ut fra lovens andre bruk, så har ikke mennesket noen mulighet i seg selv til å bli rettferdig for Gud, skriver O.Valen-Sendstad. Dette må sees i lys av syndefallet og dets konsekvenser som har medført at mennesket ikke lenger har mulighet til verken å erkjenne Gud på en sann og rett måte, eller leve etter hans fullkomne vilje. I Rom 7,12 står det at Guds hellige vilje er god, han vil oss godt, men vi er onde, og misbruker og forvrenger hans lov. Mennesket er naturlig fiendtlig innstilt mot Gud og kjenner ikke til hans gjerninger. Derfor er det helt og holdent avhengig av Guds Ord og Den Hellige Ånds hjelp for å kunne bli drevet til Kristus og hans rettferdighet⁵⁹.

Når vi snakker om menneskets forhold til Gud, så er det viktig å skille mellom den ytre og indre rettferdighet, mener O.Valen-Sendstad. Jesus kalte den ytre rettferdighet for hyklernes og fariseernes rettferdighet, fordi de av egen kraft prøvde å gjøre seg rettferdig for Gud. Den indre rettferdighet er derimot basert på Jesu ord i Matt. 5, 21-48, og omtales der som den ”åndelige” lov som skal oppfylles i hjertet og i livet. Ifølge Joh 16, 8; så bruker Den Hellige Ånd ”lovens andre bruk” til å avsløre og dømme samvittigheten til det syndige menneske, slik at det skal søke frelse hos Jesus Kristus. Ut fra Rom. 4, 15 og Jak. 1, 23f ; så skal denne lovens bruk vise Guds hellighet og vrede over synden, samtidig med at den avslører menneskets egentlige og sanne åndelige ståsted overfor Gud. Derfor kalles denne bruken av loven for ”Guds pedagogiske” eller ”lovens åndelig-tuktende” bruk⁶⁰

⁵⁸ Ibid. 98

⁵⁹ Ibid. 206-207

⁶⁰ Ibid. 96

3.3.2.1 Forskjellen mellom loven og evangeliet

Å skille mellom loven og evangeliet er en viktig og mye omtalt fortolkningsnøkkel i luthersk teologi,⁶¹ og som har betydning inn mot vår analyse av Åleskjærs tenkning innen del problemfeltet analysen er rettet mot. Derfor er det på sin plass å gi en kort innføring i dette tema under lovens andre bruk.

”Forskjellen mellom loven og evangeliet er et særdeles herlig lys, som tjener til at Guds ord blir rettelig delt og de hellige profeters og apostlers skrifter riktig forklart og forstått.”⁶²

Wisløff bemerker at disse ordene ikke er skrevet av Luther, men er hentet fra det lutherske bekjennelsesskrift, Konkordieformelen (1577). Luther hadde likevel på forhånd sagt noe av det samme i forordet til sin første samlede utgave av sine latinske skrifter (1545).

Det grunnleggende forholdet mellom lov og evangelium, er at Gud gjør to gjerninger ved sitt ord. Den ene gjerningen er at Gud ved loven viser oss at vi er syndere og at han straffer synden, og den andre gjerningen er at han ved evangeliet viser sin nåde og står fast ved sine løfter. Dermed blir lovens forkynnelse alt som forkynnes om våre synder og Guds vrede, mens evangeliet derimot er en forkynnelse som ikke viser noe annet enn nåde og tilgivelse i Kristus, skriver Wisløff.⁶³

Videre sier Wisløff at det som ofte blir utfallet ved at man ikke skiller mellom loven og evangeliet, eller sammenblander disse to, er at ordet om Guds vrede og dom blir borte i forkynnelsen. Guds hellighet, vrede over synden og alvoret med den evige fortapelse, blir i stedet erstattet med ulike taler om etikk og moral.⁶⁴ Men tar vi Guds vrede på alvor, så får vi et helt annet perspektiv på frelsen og Kristi forsoning, sier han. Da blir evangeliets nåde det som frelser mennesket fra lovens fordømmelse og krav. Ifølge Rom 5,9 og 1Tess 1,10, så blir vi rettferdiggjort og reddet fra Guds vrede og dom ved troen på Jesus Kristus og hans frelsesverk på Golgata. Når vi forkynner at Guds vrede og dom har rammet Guds Sønn i stedet for oss, så

⁶¹ Henriksen 1994: 116

⁶² Wisløff 1984: 41-42

⁶³ Wisløff 1951: 103-104

⁶⁴ Ibid. 110

forkynner vi lov og evangelium. Derfor er det så viktig at menneskene som lever i verden får høre både lovens- og evangeliets ord, skriver Wisløff.⁶⁵

3.3.3 Lovens tredje bruk

Lovens tredje bruk er kalt den åndelig-veiledende bruken for de kristne. Jesus formante og veiledet disiplene i deres ferd og liv blant vantro mennesker i verden. Den samme formaning og veiledning finner vi igjen i de apostoliske brever, og da spesielt hos Paulus, skriver Valen-Sendstad. I Ef. 4, 1 står det: ”Jeg formaner dere altså, jeg som er en fange for Herrens skyld, at dere er verdig for det kall dere er kalt med”.⁶⁶ Loven taler nå til de kristne som ved troen og dåpen er forent med Kristus til å leve et nytt liv for ham til beste for nesten. Selv om de gjenfødte har fått en ny ånd og ett nytt sitt sinn, så betyr ikke det at en lever et fullkomment liv. Derfor har de ti bud⁶⁷ en avgjørende betydning i helliggjørelsen og levendegjørelsen hos de troende, noe som også gjenspeiler seg i Luthers Lille- og Store katekisme. I forbindelse med formaningen og bruken av de ti bud, er det viktig å se de andre budene i lys av det første bud, skriver Wisløff.⁶⁸

A. Valen-Sendstad skriver at forståelsen av lovens tredje bruk har skapt en del diskusjoner. Den største innvendingen mot denne bruken av loven, har vært at Guds lov med sin bokstav da vil angi en fast objektiv ordning for det kristne mennesket. De kristne har fått Den Hellige Ånd ved troen og i dåpen, og det kan naturligvis ikke aksepteres at en død bokstavregel skal erstatte samfunnet med den levende Kristus. Derfor må man heller se det slik at det er i troen og samfunnet med Kristus, at de ti bud blir levende for de kristne. Nærmere bestemt vil dette bety at det er Kristus selv som forkynner, fortolker og utlegger dekalogen for de troende, og

⁶⁵ Ibid. 111-112

⁶⁶ O.Valen – Sendstad 1957: 96-97

⁶⁷ De ti bud ifølge Luthers Lille Katekisme: 1. Du skal ikke ha andre guder enn meg 2. Du skal ikke misbruke Guds navn 3. Du skal holde hviledagen hellig 4. Du skal hedre far og mor, så det går deg godt og du får leve lenge i landet 5. Du skal ikke slå i hjel 6. Du skal ikke bryte ekteskapet 7. Du skal ikke stjele 8. Du skal ikke lyve 9. Du skal ikke begjære din nestes eiendom 10. Du skal ikke begjære din nestes ektemake eller hans arbeidsfolk eller noe som hører din neste til.(Brunvoll 1972:110-115)

⁶⁸ Wisløff 1984: 102-103

da i lys av sin egen frelsesgjerning og nåde som kommer tydelig frem i evangeliene og hos Paulus i NT.⁶⁹

3.3.3.1 Synet på det gjenfødte mennesket

I forlengelsen av synet på lovens tredje bruk, kan det også være nødvendig å si noe om det gjenfødte mennesket, da dette er et mye omtalt tema i Åleskjærs teologi med konsekvenser for synet på lovens bruk.

”Simul justus et peccator”, er et uttrykk innenfor den lutherske læretradisjonen, som sier at en kristen er rettferdig og samtidig en synder, skriver Wisløff.⁷⁰ Dette uttrykket tar utgangspunkt i Luthers forelesninger over Rom 7,13-25, der ”jeg”, som sier at han har ”lyst til Guds lov i sitt innvortes menneske”, samtidig også må bekjenne at det bor ikke noe godt ”i mitt kjød”. Først mente Luther at denne personen var et uomvendt menneske som var under loven og ikke under Guds nåde. Men etter personlige åndelige opplevelser, samt studier av Augustin og Ambrosius, så endret han syn og mener det er Apostelen Paulus som er i anfektelse etter at han ble en kristen. Paulus sier i Rom 7, at ”jeg *er* kjødelig”, og han bekjenner da to ting om seg selv: Han er under nåden og er derfor åndelig, men samtidig er han kjødelig for han bærer fortsatt med seg det gamle kjød. Det er synden som gjør han kjødelig, men han er likevel ikke under Guds vrede. Det er som et kjødelig menneske Paulus ikke ”skjønner hva han gjør”, men som åndelig forstår han det.

Wisløff sier at man ikke kan skjelne mellom ”ånd” og ”kjød” som om de var to ulike substanser. Hele mennesket er ånd og kjød, der ånden vil gjøre Guds lov, mens kjødet derimot hater Guds lov. Dette er bakgrunnen for at det gjenfødte mennesket trenger Guds ord for å se veien det skal gå for å behage Gud, sier han.⁷¹

I Gal 5, 17; står det at Ånden er i konstant kamp mot kjødet, skriver O. Valen-Sendstad. Dette er en kamp som vil vare hele livet ut, og har sin forklaring i at ”den gamle Adam” fortsatt henger ved de gjenfødtes vilje og forstand. Derfor er det nødvendig at loven formaner de troende for å hindre at de ikke lager seg sin egen selvvalgte og falske gudsyndyrkelse, men

⁶⁹ A. Valen-Sendstad 1984: 203-204

⁷⁰ Wisløff 1984: 82

⁷¹ Ibid. 105-107

drives til å følge Ånden. (1Kor.9, 27; Rom. 6, 12; Gal. 14; Hebr. 12, 4-11). Den Hellige Ånds frukter, er de gjerninger som kommer ved at Guds Ånd har tatt bolig i de gjenfødte, og Ånden bruker budene og Skriften som ”veiledning” til å drive frem et nytt liv hos de gjenfødte. Dette betyr at de troende lever i loven etter en slags guddommelig norm, noe Paulus beskrev som å leve i ”sinnets lov” eller ”Kristis lov”. Ifølge Rom 6, 14; 7, 6. 23;8, 1f. 14.6, betyr dette å være under nåden og ikke under loven, mener O. Valen-Sendsrad. Det betyr at de ufrelste gjør loven ufrivillig og av tvang, mens de frelste derimot gjør loven frivillig og er fri fra dens tvang og trussel. Derfor forkaster Konkordieboken den lære som sier at loven kun skal pålegges de ufrelste, og betrakter den som en falsk og skadelig lære som strider imot kristen oppdragelse og sann gudsfrykt.⁷²

3.3.4 Sammenfatning av lovens tre bruksområder

Da har vi sett at lovens første bruk er en Guds ordning som skal tjene til å opprettholde lov og orden i samfunnet. Det har sin forklaring i at mennesket har en relativ fri vilje til å velge mellom godt og ondt, og at det derfor må stå ansvarlig overfor sine handlinger.

Lovens andre bruk, skal vise Guds hellighet, og samtidig avsløre synden hos det fortapte mennesket slik at det søker frelse hos Jesus Kristus. Wisløff påpeker i den sammenhengen, at det er grunnleggende nødvendig at forkynnelsen bærer preg av at Gud gjør to forskjellige gjerninger i sitt ord. Videre skal den tredje bruken av loven virke som en formanende og veiledende leveregel ovenfor de kristne. Dette har sin forklaring i at selv om de gjenfødte har fått den Hellige Ånd, så har de fortsatt den gamle syndenaturen hengende ved seg. Ånden og kjødet vil derfor kjempe mot hverandre så lenge mennesket lever i denne verden.

⁷² O. Valen-Sendstad 1951: 303

4. Analyse/vurdering av Åleskjærs syn på loven i lys av lovens tre bruk

I denne delen av oppgaven vil jeg utføre en analyse av Åleskjærs syn på loven, og da i lys av den lutherske lære om lovens tre bruk. Metoden er presentert tidligere i oppgaven, og jeg tar i bruk dimensjoner som analyseverktøy i dette arbeidet. Dimensjoner som må undersøkes er Åleskjærs syn på:

1. Lovens første bruk

- inklusiv den gamle og nye pakt, samt forholdet mellom GT og NT
- inklusiv Moseloven, den åpenbarte lov og den naturlige lov

2. Lovens andre bruk

- inklusiv synet på loven og hedningene
- inklusiv synet på lov og evangelium

3. Lovens tredje bruk

- inklusiv synet på ”Kristi lov”
- inklusiv synet på det gjenfødte mennesket

4.1 Begrepsbruk hos Åleskjær

Dette avsnittet søker å fange opp Åleskjærs hovedbegreper både med sin tydelighet og utydelighet. Dette innbefatter også å se på hvordan han deler inn Bibelen, og hvilken forståelse han har av den gamle og den nye pakt. Vurdering i relasjon til luthersk lære kommer i det følgende.

4.1.1 Inndeling av Bibelen

Åleskjær skriver:

”Hele Bibelen er Guds Ord, nyttig til lærdom, rettledning og formaning, men summen av den nye paktens innhold ble åpenbart gjennom Paulus. Vi må lese Bibelen i lys av det den selv sier. Da vil vi finne følgende inndeling: Loven (de fem Mosebøkene),

profetene og de poetiske bøker utgjør det som kalles "Skriftene". Evangeliene omfatter tiden fra døperen Johannes til Kristi himmelfart. Da er hemmeligheten med hedningenes frelse ennå skjult. Jesus kom til jødene først og Hans jordiske tjeneste var ikke for andre enn de fortapte sauene av Israels hus. Den åpenbaring som Gud senere skulle gi til Paulus er derfor ikke åpenbart i evangeliene. Hedningene var heldigvis inkludert i Jesu død og oppstandelse, og den nye pakt innledet en ny tid der hedningene også var inkludert. På en annen side åpenbarer Paulus at gjerdet mellom jøder og hedninger nå er borte ved at loven er avskaffet (Ef 2,15) ".⁷³

Sitatet viser at Åleskjær har en bestemt måte å inndelegge Bibelen på. Det innebærer at hvert skriftsted må leses innen rammen av denne inndelingen. Et eksempel er at når Jesus taler i evangeliene, så taler han til Jødene som er under loven, og dermed ikke til de hedningkristne som nå lever etter pinse. For å få en dypere forståelse av Åleskjærs bibelforståelse, så kan det være viktig å huske på at han forholder seg til tidshusholdningslæren (dispensnasjonalismen), som er kort omtalt i en fotnote i begynnelsen av Kap. 3.1. Åleskjær sier også at det vil bli enkelt å inndelegge Guds ord på en rett måte, når de kristne forstår at de kan be Ånden om visdom og veiledning i dette arbeidet.⁷⁴

Åleskjær viser til at det er Paulus som fikk oppdraget med å fullføre Guds Ord. Paulus fikk oppdraget med å åpne opp for troens hemmelighet, evangeliets hemmelighet, Guds hemmelighet og frelsens hemmelighet og sier: "Det mange ikke forstår, er at Jesus heller ikke åpenbarte denne hemmeligheten mens Han var her på jorden. Det er først nå når han taler fra himlene at tiden er inne til å åpenbare den."⁷⁵

På grunn av sin måte å inndelegge Bibelen på, regner Åleskjær Den nye pakt fra og med Jesu korsfestelse. Evangeliene tilhører derfor Den gamle pakt, og Jesu undervisning vil av den grunn derfor ikke være relevant eller gyldig for de kristne i dag. Videre kommer det også klart frem at alt som innbefatter Moseloven, hører med innunder Den gamle pakt, og var kun ment til Jødene og det gamle Israel. Denne paktforståelsen vil derfor medføre en del utfordringer i forhold til Jesu liv og lære, forståelsen av budenes, (de ti bud), funksjon og blant annet

⁷³ Åleskjær 2004: 35-36

⁷⁴ Ibid. 37-38

⁷⁵ Åleskjær 2006: 68

Fadervår som da i utgangspunktet ikke har noen viktig betydning for den kristne kirke og menighet. Åleskjær ser derfor ikke noen grunn til å skille ut de ti bud fra dekalogen, slik at de skulle ha noen funksjon overfor de kristne. Tvert imot mener han at de ti bud er hovedessensen i Moseloven og av den grunn helt utelukket å ta i bruk.⁷⁶

4.1.2 Begreper

Loven – Moseloven:

Når Åleskjær ovenfor benytter begrepet ”loven”, så er det tydelig at han sikter til Moseloven, og viser til innholdet i de fem Mosebøkene i det Gamle Testamentet. Videre henviser han til disse tre ulike lovtypene: Moseloven, ”Samvittighetens lov” og Kristi lov, og plasser disse under ulike tidsskille med forskjellig adresse.⁷⁷

Når Åleskjær snakker om ”lovens forbannelse”, så referer han til Rom 6-7 og Galaterne, og viser til Moselovens bud og forskrifter som ingen menneske kunne overholde med unntak av Kristus. Når vi er fri fra denne forbannelsen så kan det se ut som Åleskjær sikter til den frihet vi har i Kristus fordi han har oppfylt og dermed fjernet lovens forbannelse for oss siden.⁷⁸

Samvittighetens lov:

Åleskjær sier følgende:

”Hedninger som Ola Nordmann i Norge og Medelsvendson i Sverige er ”uten lov,” men de har likevel ”samvittighetens lov.” Denne samvittighetens lov gjør at alle mennesker vet hva som er rett og galt. Selv om de ikke har loven så vet de at det er galt å lyve, stjele og å slå i hjel. Derfor vil ethvert fungerende samfunn ha lover som støtter opp under god moral. Dette ligger i mennesket fra skapelsen av.”⁷⁹

Her sier Åleskjær at Gud nedla ”samvittighetens lov” i menneskene fra skapelsen av for at de skal vite forskjellen mellom rett og galt, godt og ondt. Samvittighetens lov blir dermed en slags indre målestokk som hjelper mennesket til å handle etter visse moralske prinsipper.

⁷⁶ Ibid. 71-72

⁷⁷ Ibid. 51

⁷⁸ Ibid. 158

⁷⁹ Ibid. 19

Denne forståelsen av loven har mange likhetstrekk med det som kalles ”naturmoralen” innenfor den lutherske lovforståelsen. Noe som ikke kommer tydelig frem i tekstene til Åleskjær, er om denne samvittighetsloven noen ganger kan ta feil?

Kristi lov:

Åleskjær anvender mange lovbegrep som gjelder for de gjenfødte, og skriver blant annet:

”Det finnes mange uttrykk som beskriver de lover som gjelder etter Golgata. Her er noen av dem: Livets Ånds lov, troens lov, frihetens lov og Kristi lov, som er kjærlighetsbudet. Frihetens lov kalles den fullkomne lov, eller ”frihetens fullkomne lov.” Det er rett og slett et navn på den kraft som virker i oss når ordet tar over kontrollen, og vi lever i fruktene fra forsoningen. Får sønnen frigjort deg, da blir du virkelig fri.”⁸⁰

Åleskjær mener her at Guds Sønn gir frihet fra å leve som syndens trell, og dermed blir mennesker satt fri fra trelldom, tradisjoner, menneskebud, filosofier og religiøsitet. Når Åleskjær referer til Rom 8,2 skriver han: ”livets Ånds lov er en lov som har kraft i seg. Den har en kolossal oppdrift. Den er slik at den produserer kjærlighet, glede og fred i deg. Dessuten produserer den oppstandelseskraft i deg. Det var den kraften som reiste Jesus opp fra det døde.”⁸¹

Med troens lov viser Åleskjær til Rom 3, 27, der det handler om tro med hjertet og å ”si det” med munnen:

”Den samme ”troens lov” går igjen, enten det gjelder tro til frelse eller tro som flytter fjell. Når vi bare tror med hodet, tør vi ikke handle på vår tro. Om vi handler blir det bare et eksperiment. Hjertet handler i visshet om Guds hjelp.”⁸²

Når Åleskjær snakker om Kristi lov, så viser han til det doble kjærlighetsbudet om å elske Gud og sin neste som seg selv. Det som er avgjørende for dette nye livet er at de troende har fått Guds Ånd, og slik kan leve i kjærligheten og oppfylle loven. Åleskjær skriver at når man

⁸⁰ Åleskjær 2004: 158

⁸¹ Ibid. 120

⁸² Åleskjær 1999: 148

lever i ”Kristi lov”, så vil denne ”kjærlighetens lov”, automatisk oppfylle alle budene i loven.⁸³

Åndens pakt:

Når Åleskjær bruker begrepet ”Åndens pakt”, så viser han til Den nye pakt, og skriver:

”Åndens pakt gjør at det er Ånden som gjør jobben hele veien! Han overbeviser om synd, han gjør at vi blir født på ny, han fyller oss med Guds kraft i dåpen med Den Hellige Ånd, han fyller oss med Guds kjærlighet, utrunder med Åndens gaver, leder alle oss som er Guds barn, han fører oss frem i Åndens helliggjørelse, han gjør levende og herliggjør Jesus!”⁸⁴

Det er Ånden som gjør alt arbeidet nå, både å føre ufrelste til Kristus og i helliggjørelsen av de kristne. Det kommer ikke frem hos Åleskjær hvordan Den Hellige Ånd arbeider. Det vil si hvorvidt Ånden benytter seg av Skriften eller operer selvstendig og uavhengig i arbeidet med å overbevise om synd og i å helliggjørelsen av de kristne?

Ånd, sjel og kropp:

Åleskjær viser til Heb 4,12 og 1Tess 5,23, når han hevder at mennesket er tredelt og består av ånd, sjel og legeme. Menneskets ånd er den dimensjonen som kontakter den åndelige verden og er den delen av mennesket som kjenner Gud. Menneskets sjel er den delen som kontakter det mentale området. Kroppen er den delen av mennesket som kontakter den fysiske verden.⁸⁵ Det er bare menneskets ånd som blir født på ny, sier Åleskjær, og derfor bør de gjennfødte domineres av det åndelige liv. Den gjennfødtes ånd kan ikke synde for den har Guds sæd i seg, sier han.⁸⁶

”Kjødet:”

Åleskjær mener at ”Kjødet” er et begrep som dekker alt det syndige som prøver å infiltrere et kristent menneskes liv:

⁸³ Ibid. 40

⁸⁴ Ibid. 137

⁸⁵ Åleskjær 1999: 278-279

⁸⁶ Ibid. 284

”Kjødet” kalles ofte for legemets lyster og er ikke født på ny. Det vil ikke si at dette bare sitter i kroppen på deg, men det betyr at kroppen ikke er født på ny. Den er fortsatt infisert av synden og derfor regnes den som bosted eller innfalsporten for det som kalles ”kjødet.” Det mest kjødelige finnes i kroppen og det mest åndelige er i ånden. Sjelen står i spenningsfeltet mellom disse to, og har selvsagt en tendens til å være kjødelig.”⁸⁷

Synden:

Åleskjær viser til syndefalsberetningen i 1Mosebok og sier at syndefallet var ulydighet og opprør mot Gud. Derfor er det viktig at mennesket avstår fra alt som er opprør for det er syndefallets kjerne og natur.⁸⁸ Nå er imidlertid syndene kansellert på korset, sier Åleskjær og viser til 2 Kor 5,19, og forsoningen.⁸⁹ Han sier at mange mennesker får problemer med å godta at han sier det er dager han ikke synder, og at det derfor er viktig å vite hva synd er:

”Synd er å gjøre noe din samvittighet sier er synd. Din samvittighet forteller deg nemlig om hva som er synd. Derfor konkluderer Rom 14, 23 med å si ” For det som ikke er av tro er synd”.⁹⁰

Åleskjær er helt avvisende til at de kristne kan være syndere og samtidig frelst:

”Den frelste er ferdig med synden, død fra synden, han er gått over til et nytt liv. Hvis du er frelst, er du med andre ord ikke lenger i din syndige natur, du er i Ånden.”⁹¹ Derfor er det ikke noe som heter en frelst synder.”⁹²

Videre viser Åleskjær til Bibelen, og sier at de rettferdiges menighet er de frelstes menighet, og der er ikke syndere med. De kristne kan likevel falle i synd og da vil samvittigheten informere om dette slik at man kan be om tilgivelse. Dette er likevel ikke det normale for de

⁸⁷ Ibid. 71

⁸⁸ Ibid. 345-346

⁸⁹ Åleskjær 2004: 243

⁹⁰ Åleskjær 1999: 88

⁹¹ Ibid. 55-56

⁹² Ibid. 60-61

kristne.⁹³ Av det som er fremkommet ovenfor, så er det vanskelig å få tak i hva Åleskjær legger i begrepet synd siden han antyder at de kristne ikke er syndere men likevel kan synde.

4.1.3 Sammenfatning av Åleskjærs begrepsbruk

Åleskjær forholder seg til dispensnasjonalismen og deler Bibelen inn i hovedsakelig to tidshusholdninger, den gamle pakt og den nye pakt når han presenterer sitt bibelsyn. Han setter paktskillet ved Jesu død på korset, og dermed konkluderer Åleskjær med at evangeliene og Jesu undervisning tilhører den gamle pakt, og var ment kun for Jødene. Derimot påpeker Åleskjær at Paulus brev tilhører den nye pakt, og har en særegen funksjon og autoritet i undervisningen og forståelsen av Guds Ord.

Når Åleskjær omtaler ”loven”, så mener han Moseloven med dens bud og forskrifter som er nedskrevet i de fem Mosebøkene. Han deler videre loven inn i tre forskjellige typer med tre ulike adresser. Moseloven var ment for syndere og Jøder i den gamle pakt, og har ingen funksjon i den nye pakt. ”Samvittighetens lov” er innskrevet i hjertene til menneskene fra skapelsen av, og skal hjelpe med å skille mellom godt og ondt. Det er imidlertid uklart hos Åleskjær hvordan forholdet mellom Moseloven og ”samvittighetens lov” uttrykker seg hos Jødene. Kristi lov”, ”Åndens lov”, ”troens lov” og ”frihetens lov, er de eneste lovene som gjelder for de kristne. Disse har omtrent samme betydning, og viser til at den som er i Kristus, har kun kjærlighetsbudet å forholde seg til, og det sier at man skal elske Gud og sin neste som seg selv.

Når Åleskjær bruker begrepet ”Åndens pakt,” så betyr det at i den nye pakt så er lovens funksjon avskaffet, og det er Den Hellige Ånd som fører mennesker til Kristus og leder de kristne i alt fra helliggjørelse til nådegave utrustning. Det er noe uklart hva Åleskjær legger i syndsbegrepet, men det er tydelig at han mener at det er synd alt det som strider i mot et menneskes samvittighet og han relaterer dette tilbake til syndefalsberetningen i 1 Mosebok. Åleskjær er imidlertid helt avisende til at en kristen kan være en synder og samtidig rettferdig. Enten er et menneske frelst og dermed helt syndfri, eller så er det ikke frelst, og fortsatt syndig, mener Åleskjær.

⁹³ Ibid. 51

4.2 Analyse av Åleskjærs syn på lovens første bruk

I det følgende skal vi analysere Åleskjærs tenkning og begrepsbruk på bakgrunn av den forståelsen av lovens første bruk som vi har redegjort for i Kap.3. Før dette arbeidet starter, vil jeg gi en noe mer utførlig beskrivelse i hvordan Åleskjær forstår den gamle og den nye pakt, samt forholdet mellom GT og NT. Dette er viktig da det har betydning for hvordan han argumenterer og forklarer for å stadfeste sitt syn på lovens funksjon i dag.

4.2.1 Paktforståelse og forholdet mellom GT og NT

Når Åleskjær setter skille mellom den gamle og den nye pakt, så bruker han Jesu korsfestelse og Heb 9, 16-17, som skriftbegrunnelse for dette: ”Et testamente trer aldri i kraft så lenge den som satte det opp, er i live”. Åleskjær hevder at det som var før Jesu død tilhører den gamle pakt, og er derfor ikke gjeldende for mennesker i dag og fortsetter:

”På Golgata kors døde Jesus for all verdens synd, og den nye pakt er grunnlagt på hans blod. Derfor går tidss skillet ved Golgata, ikke ved Betlehem, eller ved dåpen i Jordan. Inkarnasjonen var nødvendig, Jesu tjeneste likeså, men det var korset og oppstandelsen som innledet den nye pakt. Sinai representerer bud og krav, Golgata representerer nåden.”⁹⁴

Jesus var derfor sendt til Jødene hevder han og henviser til Matt 15, 24;10, 5-6, og med dette forstår Åleskjær at Jesu jordeliv kun var rettet mot Jødene, mens hans død og oppstandelse, var rettet mot hedningene. Bibelen ble derfor ikke fullført før Paulus fikk dette oppdraget av Jesus, og da etter at Ånden var utgytt.⁹⁵ Åleskjær fortsetter videre med at tiden mellom døperen Johannes og pinsen, var en mellomfase der mennesket kunne trenge seg inn og rive til seg himmelriket ved egen kraft (Matt 15, 22-28). Etter Golgata er ikke dette lenger nødvendig siden fiendskapet mellom Gud og mennesket nå er brutt, og Guds rike har blitt gitt til alle mennesker, hedningene inkludert.⁹⁶

⁹⁴ Ibid. 77

⁹⁵ Åleskjær 2004: 26-27

⁹⁶ Ibid. 32

Åleskjær sier også at det er nødvendig å lese Bibelen i lys av seg selv. Og med det viser han til det viktige oppdraget Paulus fikk med å fullføre Bibelen. Han påpeker samtidig viktigheten av nettopp å lese Det gamle testamentet(GT) i lys av Paulus. GT har mange forbilder, løfter og symboler som peker frem mot den lidende Messias skriver Åleskjær, og viser til 2 Kor 1, 19-20, når han skriver at alle løftene nå har gått i oppfyllelse i Kristus. Tidsskillet og den nye pakt kom derfor etter Jesu død, og Paulus brev blir derfor helt nødvendig for å forstå resten av skriften mener han.⁹⁷

4.2.1.1 Vurdering av Åleskjærs forståelse av pakt og forholdet GT - NT

Åleskjær viser til Matt 5, 17-18, når han sier at loven ble opphevet og avskaffet, selv om Jesus sier at han kom for å oppfylle den. Åleskjær begrunner dette med at Matt 5, 17-18 må stemme i forhold til Rom 6, 14, Ef 2, 15 og Heb 7, 18-19.⁹⁸ Det ser ut som han mener at det er motsetninger mellom det Jesus sier og det Paulus sier, og viser et eksempel med Fadervår (Matt 6,12), der Jesus sier at vi må tilgi *for* å bli tilgitt, mens Paulus skriver(Ef 4,32) at vi skal tilgi fordi vi *har* blitt tilgitt. Det blir derfor naturlig å anta at det Åleskjær mener er at den fundamentale forskjellen i dette eksempelet er at det Jesus sier plasseres i den gamle pakt, mens det Paulus sier plasseres i den nye pakt.⁹⁹

A.Valen-Sendstad skriver at Jesus er den inkarnerte Guds Sønn som er ett med Faderen, og som selv har gitt dekalogen (de ti bud).” Slik sett står dekalogen og Jesu forkynnelse av den i en frelseshistorisk sammenheng. Det er en forskjell mellom dekalogen i GT og NT på grunn av frelsen. Men innholdet i budene er ikke forandret.”¹⁰⁰ Guds vrede og dom over synden er like fremtredende hos Jesus i NT som i GT.(f.eks. Matt. 25,30.41). Derfor får dekalogen nå sitt lys direkte fra Kristus, og skal tjene hans frelsesplan og vitnesbyrd om den, sier A. Valen-Sendstad(Gal 3,19-29; Rom 8, 3-11).

⁹⁷ Ibid. 28-29

⁹⁸ Ibid. 150

⁹⁹ Ibid. 170-171

¹⁰⁰ A. Valen-Sendstad 1984: 174

Innenfor tidshusholdningslæren, så opererer Darby og Schofield, med flere tidsperioder der Gud handler på ulike måter. Åleskjær på sin side viser til to perioder, det vil si den gamle pakt før Jesu korsfestelse, og den nye pakt etter Jesu korsfestelse. Åleskjær mener at Jesu undervisning har direkte betydning for oss i dag også, men det er likevel Paulus ord, og det å inndeleg Bibelen på rett måte som er det viktigste. Det avgjørende blir derfor hvem som taler, hvem det blir sagt til og hva det tales om, påpeker han. Derfor mener Åleskjær at Jesus ville ha svart den rike unge mannen annerledes hvis situasjonen fant sted i den nye pakt. Jesus ville nok heller ha bedt mannen ”tro på Herren Jesus”(Apg 16,31) i stedet for å referere til budene, sier Åleskjær.¹⁰¹

Den klassiske Bibelforståelsen har ment at Det gamle testamentet beskriver den gamle pakt, mens Det nye testamentet beskriver den nye pakt. Dette bekreftes også av GjØra, som viser til at både Douglas Moo og Leif S. Jacobsen konkluderer med at alt det Jesus gjorde og sa, representerer den nye pakt.¹⁰² Åleskjær mener at alt som hendte i tiden før Golgata, skal plasseres i den gamle pakt. Dette er for så vidt ikke nye tanker skriver Sannes, for både Kenyon og Hagin mente også at paktsskillet gikk ved korset, og dermed kunne de konkludere med at nådens tid ikke var begynt, og disiplene til Jesus kunne derfor ikke være frelst.¹⁰³

Videre ser det ut til at Åleskjær mener evangeliene, som også innbefatter Fadervår og Bergpreken, tilhørte den gamle pakt, og er derfor ikke autoritative tekster for oss i dag. Det kan derfor tolkes som om Jesu undervisning på alle områder, har liten eller ingen betydning for spørsmål som omhandler både lov, frelse, etikk og moral. Hos Åleskjær er det derimot Paulus brev som blir de normerende tekstene og disse settes derfor over Jesus og evangeliene, og Åleskjær forsvarer dette med at Paulus ikke benyttet seg av loven eller budene i forkynnelsen. GjØra skriver at man finner igjen mye av Jesu etikk i Paulus` etikk, noe som bekrefter at det Jesus sa før korsfestelsen har stor betydning også etter oppstandelsen. Det er derfor ikke Bibelsk dekning for at Jesu ord er mindre viktige enn Paulus` ord, og han begrunner dette med at verken 2 Tim 2, 15, evangeliene eller Didachè som representant for den tidligere kristne litteraturen, gir noe påbud om å dele inn Bibelen på denne måten som Åleskjær gjør.¹⁰⁴

¹⁰¹ Ibid. 37

¹⁰² GjØra 2006: 39-40

¹⁰³ Sannes 2005: 109

¹⁰⁴ GjØra 2006: 41

Som vi har sett går det store bruddet ifølge Åleskjær på Golgata, og de fleste er vel enig i at Jesu død og oppstandelse er sentrum i Skriften. Men at paktskillet settes der medfører at det skapes en diskontinuitet som er uvanlig og som lager unødvendige problemstillinger. Sammenhengen mellom GT og NT vil også bli betydelig mindre siden det stilles spørsmål til autoriteten av Jesu egne Ord, og dermed også til oppfyllelsen av hans egne profetier i GT. Dette gjør at Bibelen mister mye av sin kontinuitet og blir i sin helhet mer uklar og usammenhengende. Blant annet vil GT kunne bli sett på som ugyldig, og som det kom frem hos Skrures, så er det viktig å lese Bibelen som en hel bok der GT peker mot NT og NT peker mot GT. Dette tar utgangspunkt i at det er den samme treenige Gud som handler i hele Skriften, og som dermed ikke sier eller handler imot seg selv. Det er helt klart at Åleskjær har mye rett når han sier at det gamle tempelets ordninger, offertjenesten og flere andre gammeltestamentlige samfunnslover ble erstattet etter Jesu Kristi soning.¹⁰⁵ Men det betyr ikke at alt, eller det meste av det som ble undervist av Jesus om loven før Golgata, skal forkastes eller inneha liten eller ingen normativ myndighet i dag.

Til dette skriver A. Valen-Sendstad, at det er riktig at NTs fortolkning av loven skal være retningsgivende for den kristne kirke. "Likevel må det understrekes at kirken har en hel Bibel, og at den kristne etikk derfor etter Jesu og apostlenes forbilde også skal bruke GT som kildegrunnlag for forståelsen av Guds vilje." Når Jesus utlegger deler av dekalogen i Matt 5,48; 19,17-21, er det derfor en nytolkning av dekalogen som finner sted og som bekrefter og oppfyller det som Moses og Guds lov alltid har sagt.¹⁰⁶ Dermed kan vi si at Åleskjær har et svært spesielt syn på Bibelen og sammenhengen mellom GT og NT.

4.2.2 Moseloven, "Samvittighetens lov" og "Kristi lov"

Åleskjær deler loven inn i følgende tre hovedtyper: Moseloven, "Samvittighetens lov" og "Kristi lov", og viser til en åpenbaring fra Hagin og 1Kor 9,20-21, når han sier at Gud gav Moseloven til jødene, "samvittighetens lov" til hedningene og "Kristi lov" til de kristne. Om dette skriver Åleskjær: "Her er alle tre kategorier og de lover som gjelder hver enkelt: Jødene

¹⁰⁵ Åleskjær 2004: 168

¹⁰⁶ A. Valen-Sendstad 1984: 171-172

er under loven. Hedningene er uten lov. Paulus er ikke under loven, men heller ikke lovløs. Han er i Kristi lov”.¹⁰⁷

Som tidligere beskrevet, så vet vi at når Åleskjær snakker om Moseloven så mener han alt som er beskrevet som lov, bud og forskrifter i Mosebøkene. Åleskjær forklarer at lovens hovedhensikt hadde som mål å avsløre menneskets syndighet og hjelpeløshet overfor Gud, noe som ble synliggjort ved at ingen greide å holde loven av egen kraft. Åleskjær kan se ut til å mene at lovens gjerning hadde sin funksjon før troen på Kristus kom, når han sier:

*”Gud brukte Jødene som et demonstrasjonsfolk på dette. Når ikke de klarte det, kunne ingen andre ha noen illusjon om å klare det. Når det var gjort klart, kunne Gud sende sin Sønn til frelse for alle mennesker, både Jøder og hedninger”*¹⁰⁸

Videre viser Åleskjær til Rom 13, 1-10, når han påpeker at myndighetene i et land tjener Gud når de arbeider for å opprettholde lov og orden og straffer onde gjerninger:

”Det er derfor jeg hevder at lovene i mange land er bygd på helt grunnleggende verdier som Gud har lagt ned i mennesket. Disse kjørereglene vil opprettholde en viss moral, selv om lovløsheten alltid har vært virksom. Derfor sier Bibelen noe om å underordne seg myndighetene, og at de styrende myndigheter vil belønne den gode gjerning, og straffe det onde”.¹⁰⁹

Det er dette han kaller ”samvittighetens lov”, og som alle hedninger har.

4.2.2.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk

Åleskjær viser til en åpenbaring fra Hagin og 1 Korinterbrev, når han deler inn loven på den måten han gjør. Som Åleskjær har forklart tidligere, så var Moseloven, inkludert de ti bud, kun forbeholdt en funksjon i den gamle pakt, og da for Jødene og frem til Jesu korsfestelse. Når han understøtter dette så refererer han til Rom 2, 14-15 og 1 Kor, 19-23, og forklarer at

¹⁰⁷ Åleskjær 2004: 50-51

¹⁰⁸ Ibid. 61

¹⁰⁹ Ibid. 19

det var Jødene som fikk Moseloven og ikke hedningene. Ifølge det Åleskjær sier, så har ikke Moseloven noen spesiell funksjon etter Golgata. Han sier at Jødene var et ”testfolk” som bekreftet at ingen kunne greie å holde loven, og dermed var det klart at det som var umulig for loven ble mulig i Kristus. Derfor er det grunn å tro at Åleskjær mener at både jøder og hedninger i den nye pakt, ikke skal ha noen som helst befatning med Moseloven, inkludert de ti bud og dens forskrifter.¹¹⁰ Men hva med de ti bud når de er lest i lys av NT og den bekreftelse de får hos Jesus, og gir disse tekstene noen hjelp til å forstå hva som er Guds vilje for alle mennesker, jøder, hedninger og kristne?

Åleskjær ser ut til å finne løsningen ved å påpeke at Gud har gitt hedningene en annen lov som han kaller ”samvittighetens lov”, og sier: ”Selv om hedningene ikke har loven, har Gud sørget for at ”samvittighetens lov” forteller hedningene hva som er rett og galt.”¹¹¹ Denne ”samvittighetens lov” er naturlig nedlagt i menneskene fra skapelsen av, og derfor vet de at det er galt å stjele, lyve og slå i hjel, sier Åleskjær. Derfor vil enhver fungerende nasjon, og ethvert fungerende samfunn, ha et lovverk som bygger på gode moralske prinsipper for menneskelig sameksistens.

Som vi har sett ovenfor så er lovens første bruk innenfor den luthersk lære ment til en *politisk-samfunnsmessig* bruk, der Gud bruker loven til å frembringe en ytre borgerlig rettferdighet mellom mennesker. Det kan se ut som om Åleskjær har en mye lik forståelse av lovens første bruk som vi ser beskrevet hos Aksel- og Olav Valen-Sendsta. Der Åleskjær snakker om ”samvittighetens lov” vises det til begrep som ”naturmoral” og Guds lov, som er skrevet inn i menneskers hjerter hos A.- og O. Valen-Sendstad. Alle tre viser til at mennesket er skapt med en viss erkjennelse av hva som godt og ondt, noe som legger grunnlag for at mennesket kan straffes og må stå til rette for sine onde handlinger. Likeså anvender de begge Rom 13, 1-10, og er dermed samstemte på at myndighetene utøver en gudgitt rett og plikt til å prøve å opprettholde lov og orden i samfunn og nasjoner. Dermed kan det se ut som at Åleskjær også støtter en forståelse av lovens første bruk og da med tanke på menneskets ytre rettferdighet, som forklares ved læren om ”naturmoralen” og ”samvittighetens lov”.

¹¹⁰ Ibid. 39. 71

¹¹¹ Ibid. 55

I sin utleggelse av luthersk lære så viser O. Valen-Sendstad til at i Rom 2, 14-15 er ”tibudsloven” lik den moralske og etiske norm som Gud har lagt ned i menneskene, og som var nødvendig på grunn av det moralske forfallet som skjedde i sammenheng med syndefallet. Altså var ”naturmoralen” nødvendig for at hedningene kunne ha en viss innsikt i hva som er rett og galt. Den bidrar også til å begrense lovløsheten og onde handlinger i verden. Men på grunn av synden var det nødvendig at ”naturmoralen” ble veiledet og ”opplyst” gjennom de ti bud og Skriften. Dette viser at det er samstemmighet mellom den åpenbarte lov og ”naturmoralen”, som er nedlagt i mennesket fra skapelsen av. Jeg kan ikke finne noen liknende eksempel hos Åleskjær når det gjelder å stadfeste en sammenheng mellom den indre og ytre åpenbaringen av Guds lov. Åleskjær bekrefter ovenfor at Bibelen sier at man skal underordne seg de styrende myndigheter som råder. Han sier imidlertid ikke noe om at man skal lyde Gud mer enn mennesker når det oppstår konflikter, men jeg vil likevel anta at han mener det når han henviser til kjærlighetsbudet, (1 Joh 3,23), som det gjeldende for dem som er frelst.¹¹²

Hva Åleskjær mener når han sier at lovløsheten alltid har vært virksom kommer ikke tydelig frem, men det kan være naturlig å anta at han sikter til syndefallet og dets konsekvenser, og at det derfor ble nødvendig med ”samvittighetens lov” for at ikke verden skulle bli helt underlagt lovløsheten. Hvordan denne ”samvittighetens lov” får næring og veiledning kommer heller ikke frem i teksten, men han viser til at loven er skrevet inn i hjertene til hedningene.¹¹³ Det er derfor uklart om Åleskjær sikter til ”tibudsloven” som er skrevet inn i hjertene til hedningene, eller er om det er noe annet han mener.

Dermed vil den rette anvendelsen av lovens første bruk, ifølge A. Valen-Sendstad, vise seg ved at mennesker formaner og oppmuntret hverandre til å være lydig mot Guds vilje, noe som igjen viser seg ved at rettferdighet og orden preger samfunnet mellom mennesker.¹¹⁴ Dermed kan vi si at både Åleskjær og den lutherske lære, har en noe lik forståelse av denne lovens første bruk, ved at de begge er enig i at Gud ikke bruker evangeliet, men samvittigheten til å fremme sin vilje. Det som er utydelig hos Åleskjær, er at det ikke kommer frem om

¹¹² Ibid. 19

¹¹³ Ibid. 20

¹¹⁴ A. Valen-Sendstad 1984: 201

”samvittighetens lov” har noen sammenheng med Guds åpenbarte lov og eventuelt de ti bud. Det er også uklart hvordan denne samvittigheten blir stimulert til erkjennelse og handling.

4.2.3 Sammenfatning av Åleskjærs syn på lovens første bruk

Åleskjær forholder seg til tidshusholdningslæren når han argumenter for sitt bibelsyn og inndelingen av den gamle og den nye pakt. Han mener at skillet mellom paktene gikk på korset, og dermed plasserer Åleskjær, med støtte fra Kenyon og Hagin, Jesu undervisning i den gamle pakt. Jesu autoritet ser ut til å ha blitt erstattet av Paulus’ brev som det mest normative, siden Paulus har fått kunnskap fra den oppstandne Kristus som talte direkte til han i den nye pakt. Åleskjær mener dermed at Jesu ord hovedsakelig var rettet mot datidens jøder og mener derfor at dekalogen, Fadervår og Bergpreken ikke har noen spesiell funksjon i dag. Kontinuiteten og diskontinuiteten i GT og NT, blir mer utydelig og usammenhengende med Åleskjærs paktforståelse og bibelinndeling. Gjøra viser til viktigheten av Jesu etikk hos Paulus, og avviser samtidig at Åleskjær har bibelsk dekning for å dele Bibelen inn på den måten som han gjør. A. Valen-Sendstad, påpeker også at Jesu utleggelse av dekalogen i Matteus evangelium, ikke avskaffer, men bekrefter og nytolker det som allerede er skrevet i Mosebøkene og i Guds lov.

Åleskjær mener at Moseloven i sin helhet var gitt til Jødene i den gamle pakt, og har ingen funksjon etter det. Jødene var av Gud et utvalgt ”testfolk” som skulle bekrefte at ingen kunne holde loven, og dermed ble Kristus redningen når han kom med sin frelsesgjerning. Åleskjær viser til at loven ikke har noen funksjon i den nye pakt for de kristne. Men Gud har gitt hedningene ”samvittighetens lov” i stedet. Denne loven er nedlagt i alle mennesker fra skapelsen, av og skal hjelpe mennesker til å kunne skille mellom godt og ondt og er dermed med på opprettholde en viss lov og orden i et samfunn. O. Valen-Sendstad, sier at lovens første bruk har til hensikt å frembringe en ytre borgerlig rettferdighet og orden mellom mennesker og samfunn i alle nasjoner. På grunn av syndefallet trenger alle mennesker opplysning om Guds vilje fordi den moralske erkjennelse er besmittet av syndefallet. Derfor har Gud nedlagt ”naturmoralen” i alle menneskers hjerter ved skapelsen, og denne ”naturmoralen” er identisk med ”tibudsloven”, og er en slags moralsk og etisk norm som skal forhindre fullstendig lovløshet på jorden. Ifølge luthersk lære så blir ”naturmoralen” veiledet

og opplyst gjennom de ti bud og Guds Ord og den rette bruken av denne loven, vil vise seg ved at orden og rettferdighet preger samfunnet mellom mennesker.

Når Åleskjær viser til ”samvittighetens lov”, så er den mye lik den som blir kalt ”naturmoralen” innenfor luthersk lære, og dermed kan det se ut til at han har en noe lik forståelse av lovens første bruk som finner innenfor luthersk tradisjon. Men Åleskjær har et uklart syn på behovet for opplysning og veiledning gjennom åpenbaringen og hele Bibelen.

4.3 Analyse av Åleskjærs syn på lovens andre bruk

I det følgende skal vi analysere Åleskjærs tenkning og begrepsbruk på bakgrunn av den forståelsen av lovens andre bruk som vi har redegjort for i Kap.3. Jeg vil først presentere Åleskjærs forståelse av lovens hensikt i forhold til hedningene, før jeg videre viser til hans forståelse av ”lov og evangelium” og hans syn på hvordan man bør forkynne til syndere.

4.3.1 Loven og hedningene

Åleskjær mener hedningene aldri har vært under loven, og sier:

”Noen falske brødre snek seg inn i menighetene i Galatia og de forsøkte å dra med seg loven inn blant de hedningkristne. Det som gjør at vi nå, snart to tusen år senere, fortasatt må ta opp den samme kampen, er at den kristne tradisjonen har brakt med seg loven inn i evangeliet.”¹¹⁵

Her sier Åleskjær at han er takknemlig for at Luther tok et oppgjør med avlatshandel og lovgjerninger som en vei til frelse. Derimot misliker Åleskjær strekt at Luther beholdt barnedåp, liturgi, prestekjole, kirkeåret- og loven fra Sinai med de ti bud, altså den gamle pakt ifølge Åleskjær. Det er derfor vi trenger en ny reformasjon sier han, og viser til at Paulus utkjempet den samme kampen mot infiltrering av loven i menigheten i Galatia, som han mener de kristne også må bekjempe i sine menigheter i dag. Åleskjær sier budene og loven

¹¹⁵ Åleskjær 2004: 50

tilhører den gamle pakt, og i stedet har vi fått Ånden som har tatt over etter bokstaven, og sier følgende:

”Nettopp fordi Ånden er kommet, er det Ånden som har tatt over og gjør sin gjerning der bokstaven tidligere rådet. Nå er det Ånden som underviser om synd, ikke loven! Det er her den misforståtte oversettelsen av Gal 3,24 har skapt en lære om at det er loven som driver mennesket til Jesus, som en ”tuktemester til Kristus.” Nå, etter at troen er kommet, har Ånden tatt over på alle områder.”¹¹⁶

Åleskjær påpeker at det er Ånden som overbeviser om synd og som skal peke på Jesus som eneste vei til frelse. Det er ikke lenger en tuktemester som handler, men i stedet er det Den Hellige Ånd som drar oss til Kristus, sier Åleskjær. Det virker som om Ånden ikke virker gjennom det ytre ordet som er lik loven, og som sier hva mennesket skal gjøre.

4.3.1.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk

Ut fra det som kom frem om lovens andre bruk i Kap. 3, så skal denne *åndelige-teologiske* bruken sørge for at mennesket erkjenner sin synd og fortapte stilling for Gud, og videre bli drevet til frelsen og nåden i Jesus Kristus. Det kan se ut som om Åleskjær har en helt annen forståelse av denne bruken av loven enn det vi finner hos O. Valen-Sendstad. Som vi har sett tidligere, så har Åleskjær forklart at lovens gjerning inkludert de ti bud, ble avsluttet og avskaffet samtidig med Jesu korsfestelse. Derfor er all bruk av loven mot hedningene, både unødvendig og mot sin hensikt. Åleskjær viser til Rom 2, 14 når han forklarer at hedningene aldri har vært under loven, og fortsetter: ”I denne kategorien hører vi Skandinaver hjemme! Vi har aldri vært under Moseloven fra Sinai. Derfor er det tragisk at dette med loven er et tema blant oss i det hele.”¹¹⁷

Det er tydelig hva Åleskjær sikter til når han omtaler loven som han gjør her. Hvis han mener at denne bruken av loven medfører at hedninger må oppfylle lovens krav for å bli frelst, så er jo det noe den lutherske lære også tar avstand fra. Men loven har likevel en viktig funksjon,

¹¹⁶ Ibid. 137. 244

¹¹⁷ Ibid. 55

for den setter søkelyset på menneskets indre rettferdighet og ”avslører” at det finnes ikke noe menneske som kan fremstille seg som rettferdig for Gud ved egne gjerninger. Dermed kan de bli drevet til nåden og frelsen i Kristus, når de får høre om de gode nyhetene i evangeliet. Nå mener Åleskjær at loven, (Moseloven), har utspilt sin funksjon og at hedningene har blitt gitt ”samvittighetens lov”, og dermed vet de hva som rett og galt. Denne misforståtte tradisjonen av at loven har blitt anvendt i kirker og menigheter, legger hovedgrunnlaget for at det er nødvendig med en reformasjon sier Åleskjær.

Et spørsmål blir om Åleskjær da mener at hedningene ved hjelp av samvittigheten kjenner loven og sin situasjon overfor Gud før dette blir forkynt for dem? Hvis de gjør det, er det da nødvendig å forkynne noe som helst av Guds Ord til dem? Her kan det se ut som Åleskjær mener at all bruk av loven, fører til loviskhet og forakt for kristendommen, og at det er en feiltolkning av Gal 3, 24 som har ført til dette problemet, siden det nå er Ånden som har fått oppdraget med å føre mennesket til syndserkjennelse.¹¹⁸ Det kan dermed se ut som om Åleskjær har en ganske annen forståelse av denne lovens bruk enn innenfor den luthersk lære.

O. Valen-Sendstad viser til at Den Hellige Ånd har en sentral rolle i det å overbevise mennesket om synd og til å vise Guds hellighet. En hovedfaktor til dette er at Ånden alltid bruker loven når han utfører dette arbeidet. Derfor blir Guds Ord i denne sammenheng synonymt med Guds lov, og siden Guds lov er samstemt med Guds åpenbarte vilje i både GT og NT, så er Skriften helt nødvendig for at mennesket skal greie å erkjenne sin fortapte situasjon overfor Gud på en sann måte. Åleskjær på sin side mener at tuktemesteren, (loven), helt og holdent er byttet ut med Åndens virke. Det er Ånden *alene* som står for hele arbeidet, og dermed blir det naturlig å spørre hvilke ”målekriterier” vi skal forholde oss til hvis da Ånden ikke bruker Ordet, (og loven), i sitt arbeidet? Hvordan skal vi vite om det er Guds Ånd, menneskets ånd, eller eventuelt ”andre ånder” som virker når vi ikke vet om Ånden forholder seg til det ytre åpenbarte Ordet som er presentert i Bibelen? Dette er et meget uklart tema i tekstene til Åleskjær, og han skriver følgende i en annen sammenheng der han omtaler Ånden og de ufrelste med utgangspunkt i Joh 16, 7-11: ”Den Hellige Ånd virker gjennom deg. Ånden jobber med de menneskene du vitner for. Han tar dine ord og bruker dem til å jobbe i deres sinn”.¹¹⁹ Her viser Åleskjær til at Ånden bruker våre ord i ulike vitnesbyrd til

¹¹⁸ Ibid. 16

¹¹⁹ Åleskjær 1995: 105

ufrelste. Det gjør den nok, men bruker ikke Ånden også Guds åpenbarte Ord i dette arbeidet? Det er jo både godt og befriende å vite at Den Hellige Ånd arbeider med både ufrelste og frelste, men hvis alt skal dreie seg om ”meg selv”, og hva jeg ”hører” og ”føler” Ånden sier, så kan jo dette fort bli til en menneskesentrert lære, som mangler substans i Guds Ord.

4.3.2 Lov og evangelium

Når Åleskjær skriver lov ”kontra” evangelium, så henviser han til Gal 4, og viser til Hagar kontra Sara, og Ismael kontra Isak, som eksempler:

”Å forkynne ”lov og evangelium” blir å forkynne ”Hagar og Sara” eller ”Ismael og Isak”. Men Bibelen stiller Hagar i kontrast til Sara, og Ismael forfulgte Isak. På samme måte skilles loven og evangeliet fra hverandre i 2 kor 3.”¹²⁰ ”Loven hadde sin tid frem til Kristus. Den skulle vise at synden var syndig. Den skulle lukke alles munn. Jødene ble et demonstrasjonsfolk der Gud viste for hele verden at loven ikke kan frelse, og heller ikke helliggjøre. Mennesket var nemlig et så håpløst materiale at en ny skapning var den eneste løsningen. Vårt fokus er Jesus! Synden er at de ikke tror på Ham, så frelsen er å tro på Ham”¹²¹

Videre skriver Åleskjær at lovens gjerning ble avsluttet med Kristus, og at det er en misforståelse og en feiltolkning av Gal 3, 24, som har sørget for at den kristne tradisjonen har pålagt oss å forkynne lov og evangelium og sier videre:

”På grunn av vår misforståtte tradisjon om å forkynne ”lov og evangelium,” som er bygd på en dårlig oversettelse av Gal 3,24, har vi ikke for alvor gått inn i forsoningens tjeneste. Synderne har ikke fått vite at syndene er kansellert på korset. De tror at Gud teller opp syndene og holder dem opp mot dem. Dermed vet de ikke hva synden egentlig er. Bibelen sier: ”Synden er at de ikke tror på meg”(Joh 16,7 1978) Den Hellige Ånd peker på Jesus! Det er et spørsmål om Sønnen, ikke om synden.”¹²²

¹²⁰ Åleskjær 2004: 129

¹²¹ Ibid. 78. 210

¹²² Ibid. 243-244

Åleskjær bruker Filip og Apg 8,5 som eksempel, for å vise at det er galt å forkynne loven til en synder. Han sier nå som han har sagt tidligere at det er Den Hellige Ånds oppgave å overbevise om synd, og at Ånden vil gi den nødvendige overbevisningen slik at mennesket søker frelse. Det avgjørende er at de får høre Kristus forkynt, så de får komme til tro på ham, sier Åleskjær og fortsetter:

*”Det er ikke det å bekjenne sine synder som frelser en synder. Katolikkene har bekjent synder og gått til skriftemål hver uke i årevis, men det er ikke noen frelse i det. Den bekjennelsen som frelser, er bekjennelsen av Jesus som Herre!(Rom 10,9-10). Veien til frelse er derfor ikke å bekjenne synd, men å bekjenne Jesus.”*¹²³

4.3.2.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk

Åleskjær sier at Hagar og Ismael representerer loven, slaveriet og den gamle pakt, mens Sara og Isak representerer evangeliet, friheten og den nye pakt, og de har ingenting å gjøre med hverandre. Som eksempel tar han frem Paulus og hans kamp, for at de jødekristne ikke skulle ta med seg loven inn i de hedningkristne menighetene. Åleskjær viser til Gal 4, og forskjellen mellom Hagar og Sara, når han skal synliggjøre kontrasten mellom loven og evangeliet.

Dermed ser det ut til at Åleskjær mener loven og evangeliet er to ulike motsetninger som ikke har noen som helst funksjon sammen. Det er derfor tydelig at han har en helt annen forståelse av dette begrepet enn innenfor den lutherske fortolkningstradisjonen.

CA artikkel 4, viser til at frelsen og syndenes forlatelse kun blir gitt ved evangeliet og troen på Jesus Kristus. Guds bud er fortsatt avgjørende for å kunne gjøre gode og ”riktige” gjerninger for Gud og sin neste. Videre virker loven som ”en tuktemester til Kristus”, men er også gitt for ”de rettferdige” for å holde kjødet under kontroll.¹²⁴

I Kap.3, har jeg vist til hva Wisløff sier om å skille mellom loven og evangeliet. Hensikten er å tydeliggjøre at Gud gjør to ulike hovedgjerninger ved sitt ord. Dette blir tydeliggjort ved at forkynnelse av loven skal vise at mennesket er syndere og at Gud straffer synden, mens forkynnelsen av evangeliet derimot, skal vise Guds nåde og frelse i Jesus Kristus. Åleskjær på

¹²³ Ibid. 81-83

¹²⁴ Mæland 1985: 74. 81

sin side, mener at lovens funksjon hadde sin tid frem til korset, ved at den viste at synden var syndig, og at mennesket ikke kunne frelse seg selv. Derfor har ikke loven noen annen funksjon i dag, enn at den skaper ”trelldom og fordømmelse” blant mennesker, sier Åleskjær.¹²⁵ I Åleskjærs tenkning fungerer dette bare negativt og virker ikke som et ”driv” til Kristus.

Som jeg har påpekt tidligere, så viser Åleskjær også nå til at det er en misforstått fortolkning av Gal 3, 24, som har sørget for at loven har blitt tatt med inn i den nye kirken og forkynnelsen. Han ser ut til å mene at å forkynne ”lov og evangelium” hindrer mennesket i å få vite hva syndens problem egentlig er. Dermed ser det ut til at Åleskjær mener at i stedet for å vektlegge lovens krav, så skal man heller forkynne at verdens synd er sonet, fordi lovens bedrag er at det tar fokuset bort fra Kristus til fordel for egne lovgjerninger.¹²⁶ Der den lutherske lære sier at loven fortsatt skal avsløre synden og drive mennesket til Kristus, sier Åleskjær at denne funksjonen ble avskaffet med Kristus, og at det er en feiltolkning av Bibelen som ligger bak denne forståelsen.

Åleskjær påpeker at syndsbejelse er viktig for at de kristne skal holde seg rene etter frelsen, men at dette ikke er prosedyren for de ufrelste. Her bruker han Paulus og menigheten i Galatia som eksempel, når han sier at det å trekke loven inn i evangeliet er det samme som å forvrengte Kristi evangelium. Derfor mener Åleskjær at det må bli slutt med den merkelige sammenkoblingen av loven og evangeliet. Den dagen alt får dreie seg om Sønneren i stedet for synden, vil det medføre at evangeliet slår igjennom og det vil bli vekkelser og en stor innhøsting mener Åleskjær, og konkluderer med at hver den som påkaller Herrens navn, skal bli frelst. Det er kun forkynnelsen av nåden som skal lyde mener Åleskjær, når han sier at alt dreier seg om Sønneren og ikke om synden. Frelsen er fullbrakt, så hedningene trenger ikke å høre om lov og fordømmelse, men at Kristus har sonet deres synd.¹²⁷ Evangeliet må lyde for at frelsen kan bli mottatt. Men blir det ikke likevel noe som mangler, når de uomvendte ikke får høre hvorfor de trenger nåden og evangeliet?

¹²⁵ Åleskjær 2004: 90

¹²⁶ Ibid. 60

¹²⁷ Ibid. 242

På samme måte som han også har argumentert tidligere, så mener Åleskjær at loven i alle sammenhenger representerer slaveriet og den gamle pakt, og at de derfor på ingen måte må ha kontakt med hverandre. På en annen side kan det se ut som om Åleskjær og Wisløff, er enige i at loven og evangeliet under alle omstendigheter ikke må sammenblandes. Ifølge det Åleskjær sier, så vil en sammenblanding føre til loviskhet, gjerningsreligion og til sist forhindre at de ufrelste får ta i mot et rent evangelium i Kristus. Men Åleskjær tilrettelegger det på en helt annen måte enn Wisløff, ved at han mener loven må fjernes helt og fullt, ved at den ikke skal forkynnes eller omtales i det hele. Det er tydelig at han mener at mennesker ikke trenger å møte lovens krav for å se sin synd, og han påpeker samtidig at dette er en ubibelsk lære. Når vi nå lever i den nye pakt eller ”Åndens pakt”, så er det Den Hellige Ånd som skal overbevise de ufrelste om synd sier Åleskjær. Han viser videre til at den gamle pakt er ”bokstavens tjeneste”, og at forkynnelse av loven har skapt fordømmelse og ubotelig skade mot de ufrelste.¹²⁸

Vi kan dermed si at det er to ulike syn på lovens andre bruk hos Åleskjær og den lutherske tradisjon. Ifølge Wisløff, så skal lovens andre bruk virke som en ”tuktemester” som avslører menneskets håpløse situasjon overfor Gud og dermed drive det til Kristus og hans frelse. Åleskjær derimot forkaster alt som forbindes med loven, og ser ut til å mene at mennesket kun trenger å høre Kristus forkynt. Hva som bør eller eventuelt skal forkynnes om Kristus, fremkommer noe uklart i tekstene hos Åleskjær. Det som imidlertid ser ut til å være viktig for Åleskjær, er at mennesket får høre om Guds frelse og kjærlighet. Hva mennesket trenger å frelses fra eller hvorfor det trenger å høre om Guds kjærlighet, er noe uklart siden det kun er fravær av tro som er synd, og ikke synden hos det enkelte mennesket som ser ut til å være hovedproblemet.

Dette står i sterk kontrast til det Wisløff skriver, når han sier at det er fundamentalt viktig at det skilles tydelig mellom loven og evangeliet, men at de samtidig må lyde sammen i forkynnelsen. Utfallet ved at de sammenblandes eller at loven blir utelatt, er at Guds hellighet og vrede blir borte i forkynnelsen, noe som kan medføre at alvoret med den evige fortapelse og Guds vrede blir borte og i stedet erstattet med selvvalgte moralprekener, sier Wisløff. Asendorf påpekte i Kap.3, at en forkastelse av loven i forkynnelsen, fører til at man mister perspektivet på Guds hellighet. I tillegg mister også mennesket muligheten til å høre om

¹²⁸ Ibid. 81

arvesyndens alvor og dens konsekvenser. I fortsettelsen av dette, så vil en ensidig forkynnelse av evangeliet alene, resultere i hovmodige og frekke mennesker som ikke vil se sin synd, og dermed behov for evangeliet som frelsesvei til Gud. På en annen side medfører forkynnelse av loven uten evangeliet, at mennesker blir ført inn i fortvilelse og videre inn i ulike former for gjerningsreligion ved at de selv tror de kan holde loven, sier Asendorf. Dette skulle vise at Åleskjær og den lutherske læretradisjonen, har en helt ulik forståelse av lovens andre bruk og dens funksjon.

4.3.3 Sammenfatning av Åleskjærs syn på lovens andre bruk

Åleskjær mener at lovens funksjon og hensikt ble avsluttet samtidig med Golgata, og påpeker i den sammenhengen at hedningene aldri har vært under loven siden den var rettet mot Jødene i den gamle pakt. I stedet har hedningene fått ”samvittighetens lov” som rettleder dem i hva som er rett og galt i verden. Derfor er det helt unødvendig med loven som ”tuktemester” til Kristus, da den kun fordømmer og vekker synden til live, mener Åleskjær. I den nye pakt er det Den Hellige Ånd alene som har overtatt lovens funksjon, og som har fått oppdraget med å overbevise hedningene om synd. Noen annen måte å tale om synd til hedningene på, vil kun skape fordømmelse og egenrettferdighet, sier Åleskjær.

O. Valen-Sendstad og Wisløff, med tilvisning til luthersk lære, viser at lovens andre bruk skal vise mennesket at det ikke greier å leve rettferdig for Gud, eller å erkjenne Gud på en sann og riktig måte. Dermed skal loven som Åndens redskap, virke avslørende og ransakende på det syndige mennesket, ved at det kommer til erkjennelse av at det ved egne gjerninger ikke kan stå ren og rettferdig fremfor Gud på dommens dag. Videre skal denne bruken av loven, sørge for at mennesket blir drevet til Kristus og hans rettferdighet, som er det eneste som holder for Gud.

Det er tydelig at Åleskjær misliker den lutherske fortolkningsnøkkelen, som kalles lov og evangelium. Åleskjær mener at loven og evangeliet har like store motsetninger som Hagar og Sarah i GT, og derfor bør det ikke være noen som helst tilknytning mellom loven og evangeliet. Han mener at denne måten å forkynne på, har hindret mange mennesker i å ta imot frelsen i evangeliet, og har i stedet skapt fordømmelse og trelldom hos mennesker. Synden er sonet av Kristus, og derfor er det ikke nødvendig med syndsbejelse, men heller at man

bekjenner Kristus, mener Åleskjær. Derfor er det nok at evangeliet blir forkynt, og siden vi nå lever i Åndens pakt, så er det Åndens oppgave alene å overbevise om synd og å drive mennesker til Kristus, sier Åleskjær.

Dette er en ganske annen forståelse enn det vi finner i en luthersk læretradisjon. Det fundamentale viktige i skillet mellom loven og evangeliet, er at Gud gjør to gjerninger ved sitt Ord. Den ene gjerningen er at Gud ved loven viser mennesket at det er syndig og at Han er hellig. I den andre gjerningen viser Gud sin fullkomne frelse og nåde i evangeliet ved Jesus Kristus. Utfallet ved at man sammenblander loven og evangeliet, er at alvoret med Guds vrede og Guds dom blir borte, sier Wisløf. Asendorf påpeker at en ensidig forkynnelse av evangeliet alene vil føre til frekke og hovmodige mennesker som egentlig ikke ser sitt behov for evangeliet. Vi kan dermed si at Åleskjær har et helt annet syn på lovens andre bruk enn det vi finner hos Wisløff, O. Valen-Sendstad og i den lutherske læretradisjon.

4.4 Analyse av Åleskjærs syn på lovens tredje bruk

I det følgende skal vi analysere Åleskjærs tenkning og begrepsbruk på bakgrunn av den forståelsen av lovens tredje bruk som vi har redegjort for i Kap.3. Først vil jeg ta for meg hva Åleskjær sikter til når han benytter begrepet ”Kristi lov” i forbindelse med helliggjørelsen av de kristne. Etter det ser vi nærmere på hvilken forståelse Åleskjær har på det gjenfødte mennesket.

4.4.1 ”Kristi lov”

Åleskjær spør og svarer:

*”Hva er Kristi lov? Bibelen svarer klart: Det er ”kjærlighetens lov.”(Joh 13, 34-35)
Det som er nøkkelen til det nye livet, er at Guds kjærlighet er utøst i oss ved Guds
Ånd.(Rom 5,5) Når vi går over fra døden til livet, elsker vi brødrene, helt enkelt fordi
vi har fått del i en ny natur. Vi har evig liv (guddommelig natur) værende i oss. (1 Joh
3, 14-15) Hans bud er å tro på Jesus og elske hverandre.(1 Joh 3,23-24) Bibelen*

*forklarer i Rom 13, 8-10 at den som på denne måten lever i kjærligheten, automatisk oppfyller alle budene i loven.*¹²⁹

Åleskjær bruker begreper som livets Ånds lov, frihetens lov, troens lov og Kristi lov, på de lover som gjelder for de kristne etter Jesu død og oppstandelse. Alle ”lovene” relateres imidlertid til kjærlighetsbudet, som nå har blitt ett bud i stedet for en rekke med bud. Åleskjær sier det hele dreier seg om å bli fri fra synden, lovens trelldom og lovens forbannelse, og sier videre:¹³⁰

*”Alle disse lovene, både Moseloven, samvittighetens lov og Kristi lov, har en felles moralsk standard når det gjelder rett og galt. Men det er bare Kristi lov som virkelig kan føre til helliggjørelse og gjøre at vi bærer frukt for Gud, slik Rom 7,4 sier. Fordi det nye menneske er skapt etter Gud i sannhetens rettferdighet og hellighet, er den eneste løsningen å være en ny skapning(Ef 4,24; Gal 6,15).*¹³¹

Åleskjær skriver følgende når han forsvarer sitt syn på loven ovenfor de kristne:

*”Det er en total misforståelse når enkelte tror at vi slipper folk fri til å synde. Det at kristne er løst fra loven, betyr selvsagt ikke at vi argumenter for et lovløst samfunn, eller at loven ikke er god når den brukes på lovlig måte. Loven er for synderen og den ugudelige. Men når det gjelder vårt gudsforhold, er loven maktesløs, både som frelsesvei og vei til helliggjørelse.”*¹³²

Åleskjær mener at på grunn av Jesu død, så har vi dødd bort fra synden ved hans død, slik at vi ikke fortsetter å synde mer. Med henvisning til Kol 2,20-21, sier han at regler og bud derfor blir helt utenkelig og i tillegg unødvendig for de som lever i Kristus. Man må stole helt på Guds kraft til helliggjørelse, og ikke benytte loven som moralbud for det kristne liv. Å benytte loven som vei til helliggjørelse medfører bare at synden blir vekket, og man føres inn i eget strev og egenrettferdighet, sier Åleskjær.¹³³

¹²⁹ Åleskjær 2004: 75

¹³⁰ Ibid. 158-159

¹³¹ Ibid. 20

¹³² Ibid. 17-19

¹³³ Ibid. 84-85. 90

Videre forholder Åleskjær seg til følgende utsagn fra Hagin, om de ti bud:

”For de av oss som er i Kristus, er det ikke lenger nødvendig at vi forsøker å adlyde hvert av de ti budene. For om vi vandrer i det nye kjærlighetsbudet, vil vi oppfylle alle budene i Det gamle testamentet.”¹³⁴

Åleskjær viser også til Joh 13,34, når han sier:

”dersom de troende vandrer i kjærlighet, så oppfyller de hele loven. Det som ikke er kjærlighet er synd og derfor er kjærligheten både bedre og sterkere enn de ti bud.”¹³⁵

Det virker som om Åleskjær mener at når en bare har fått utøst Guds kjærlighet i hjertet, så trengs det ingen konkret veiledning om hva kjærlighetens gjerninger er, eller hva som er rett og godt i forhold til medmennesker og til samfunnets ordninger.

4.4.1.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk

I Kap. 3, har vi pekt på at den tredje bruken av loven skal bidra i helliggjørelsen og veilede de kristne i det daglige liv. Denne forståelsen av loven er Åleskjær helt uenig i, og han referer til Apg 15, og apostelmøtet i Jerusalem, når han sier at den kristne menighet ikke skal ha noen befatning med Moseloven av noe slag. Kilden til alt liv og gudsfrykt, skal flyte ut av forholdet mellom den troende og Kristus.¹³⁶ Ovenfor er Åleskjær meget tydelig på at det kun er ”Kristi lov” som gjelder for de troende, både i helliggjørelse og liv. Å leve i ”Kristi lov” er synonymt med å leve i kjærlighetsbudet ved Ånden.¹³⁷ Åleskjær er tydelig når han sier at de kristne er fullstendig frigjort fra loven, og at det eneste som gjelder er kjærlighetsbudet, nåden og å være en ny skapning i Kristus.

¹³⁴ Ibid. 126

¹³⁵ Ibid. 116-117

¹³⁶ Ibid. 9

¹³⁷ Ibid. 201. 45

Hva Åleskjær mener når han sier at Moseloven, ”Samvittighetens lov” og ”Kristi lov” har en felles moralsk standard, kommer ikke tydelig frem. Han sier imidlertid at de kristne lever etter en høyere standard enn loven, ved at de nå lever etter ”Kristi lov”. Guds kjærlighet i oss er lovens oppfyllelse, og i den blir loven oppfylt i oss sier han.¹³⁸ Nå sies det også i Konkordieboken at de troende må få Den Hellige Ånd for å kunne bli helt og holdent omvendt til Gud. Dette skjer ved troen og dåpen, og ved at Den Hellige Ånd alene virker gjennom Ordet i menneskets hjerte, vilje og forstand.¹³⁹ Den store forskjellen her ligger i at Åleskjær ikke nevner noen sammenheng mellom Ordet og Ånden. Åleskjær sier også ovenfor at loven er for synderen og den ugudelige.

O. Valen-Sendstad og Wisløff, mener at loven ved de ti bud har en viktig funksjon i de kristnes liv. Årsaken er at de gjenfødte fortsatt bærer med seg sin falne natur og ikke lever et fullkomment liv selv om de har fått Den Hellige Ånd. Siden de ti bud er en del av Guds gode åpenbarte vilje, så er de viktige i den betydning at de viser oss hva som behager Gud og hans plan for menneskene. Dette kommer også tydelig frem i Luthers katekismer, skriver Wisløff i Kap.3. Åleskjær viser til Kol 2, 20-23, og sier det bør behandles som umoral og hor, når de kristne benytter seg av lovens bud og regler. Det kommer dermed klart frem at Åleskjær mener de ti bud og de kristne ikke skal ha noen som helst kontakt i det hele. Åleskjær har også uttalt tidligere at alt som hører loven til skygger for friheten i evangeliet, og i tillegg er det fullstendig unødvendig å bruke de ti bud når Kristus bor i de troende.¹⁴⁰

Hvordan skal vi forstå Åleskjær når han et sted skriver at loven er ”oppfylt og avskaffet” av Jesus,¹⁴¹ og et annet sted skriver at ”loven står fast til evig tid?”¹⁴² Loven blir brukt både av Jesus og Paulus i NT, og Kristus sier i Matt 5, 17-18 at han ikke opphever, men oppfyller loven? Om dette påpeker Gjører at det ikke er riktig som Åleskjær sier, når han mener at loven ble avskaffet med Jesus på korset. Det hele bunner i en misvisende oversettelse i ordlyden i Åleskjærs Bibel (King James 1997). I tillegg er Åleskjær selvmotsigende i sine uttalelser om loven, noe som viser at han ikke er helt klar på dette området, sier Gjører. Det mest riktige er å forstå at Jesus oppfylte loven på korset, og at dette var Guds vilje. De harmonerer også med

¹³⁸ Ibid. 39. 75

¹³⁹ Mæland 1985: 453

¹⁴⁰ Åleskjær 2004: 70

¹⁴¹ Ibid. 150

¹⁴² Ibid. 100

andre skriftsteder som omtaler loven på en lignende måte i NT.¹⁴³ Sandnes viser også til at budene opptrer med en sterk autoritet for Paulus, i og med at de viser Guds kjærlighet i Kristus, som dermed videre legger til grunn hvordan det kristne livet skal leves.¹⁴⁴

I et intervju med Åleskjær den 30.06.05, viser Gjører til at Åleskjær var enig i at de ti bud kunne brukes som gode eksempler på hvordan man kan elske sin neste, vel og merke da med Ånden, og ikke bokstaven som utgangspunkt. Da blir det også problematisk å hevde som Åleskjær gjør, at all kontakt med de ti bud er åndelig utroskap mot Kristus. Åleskjær har likevel rett når han sier at i den nye pakt må Ånden være utgangspunktet for de kristne, sier Gjører.¹⁴⁵ Dermed kan det se ut til at Åleskjær kan ha en noe mer moderat forståelse av budenes funksjon, enn det som fremkommer i en del utsagn hos ham i boken, *Fullstendig frihet*.

Åleskjær vet at NT omtaler de fleste av budene i ulike former, men han velger heller å vektlegge den store ”vesensforskjellen” mellom bokstaven og Ånden. Åndens nye *vesen* er basert på det nye liv innenfra, mens bokstavens *vesen* er bud og krav.¹⁴⁶ Det er den nye skapningen som er det helt fundamentale og viktige når Åleskjær viser til det kristne mennesket. Det fremkommer lite hos Åleskjær som omtaler etikk, moral og veiledning av de troende, med unntak av at nåden og Ånden, tar seg av alt som er nødvendig for den nye skapningens natur.¹⁴⁷

Dette er tilrettelagt på en annen måte i luthersk læretradisjon. A. Valen-Sendstad skriver at i Oldkirken og hos reformatorene, var det vanlig at dekalogen, (de ti bud), slik den er utlagt, tolket og forkynt hos profetene, Jesus og apostlene, var det fremste normgrunnlag innenfor den kristne etikk. Dette endret seg betraktelig i opplysningstiden og da sammen med den fremvoksende historisk-kritiske forskningen. Det ble da ment, at de ti bud ble en for snever ramme for den kristne etikken, og derfor ble det mer vanlig å betrakte friheten i Kristus, kjærlighetsbudet, livet i Ånden og nåden som gjeldende normer. Dette har medvirket til en løsrivelse av den etiske tenkning fra Guds åpenbaring mener A. Valen-Sendstad, til fordel for

¹⁴³ Gjører 2006: 67-70

¹⁴⁴ Sandnes 1996: 282

¹⁴⁵ Gjører 2006: 59

¹⁴⁶ Åleskjær 2004: 131

¹⁴⁷ Ibid. 233

begreper som ”solidaritet”, ”kjærlighet” og ”frihet”, som er uten, eller har en uklar forankring i Guds Ord. Dette er sekularisering og forfallsymptomer innefor den kristne etikken, som henger sammen med at lovens første tavle er i ferd med å gå tapt, hevder han.¹⁴⁸

Det er mulig Åleskjær har et mer positivt syn på den det gjenfødte mennesket, enn det som fremkommer hos Paulus, skriver GjØra. Når Paulus beskriver etikk og kristen livsstil, er loven og de ti bud viktige for han. Det Paulus mener til forskjell fra Åleskjær, er at dekalogen har fått en ny ”funksjon” i den nye pakt, ved at den nå ikke lenger krever, men er gode eksempler på Guds kjærlighet. Paulus sier videre i 1 Kor 7,19, at det er viktig å gjøre Guds vilje som det er uttrykt i budene. Dermed bør det nye livet vise seg i en bevist ny livsstil hos de kristne, ved at de blir veiledet av både Ånden og budene.¹⁴⁹

Åleskjær hevder i et intervju med avisen, Vårt Land den 01.06.03, at han ikke mener at de ti bud må ut av kristendomsundervisningen, men at de heller burde plasseres under jødedommen eller kristendommens jødiske røtter. Han sier i den anledning at han heller vil fokusere på den ”nye skapningen”, siden det er det som betyr noe for det kristne livet.

Det blir med dette uklart hva Åleskjær egentlig mener når han ofte kommer med til dels skiftende og utydelige forklaringer i litteratur og ulike intervju. Etter min mening er det god grunn til å hevde at Åleskjær har klare antinomistiske holdninger i sin sitt syn på loven. Videre kan det se ut som at det er hans noe overoptimistiske syn på det gjenfødte mennesket, som ligger til grunn for hans lovforståelse. Derfor skal vi i neste del se nærmere på hva Åleskjær mener om den ”nye skapningen”.

4.4.2 Synet på det gjenfødte mennesket

Ved at det gamle mennesket er blitt korsfestet med Kristus, er vi døde fra synden, loven og verden skriver Åleskjær. Han bruker uttrykket ”en ny art” om mennesket, når han beskriver hvordan den nye skapningen har blitt helt ny i Kristus. De troende har blitt født av Gud og har blitt bærere av det evige liv og en ny natur, der den nye skapningen har blitt skapt ved Jesu

¹⁴⁸ A. Valen-Sendstad 1984: 230-231

¹⁴⁹ GjØra 2006: 61

oppstandelse og gått over fra døden til livet sier Åleskjær. Troen er født av Gud og er en frukt av det nye livet som seirer over verden(1 Joh 5,4).¹⁵⁰

Bare den som er frigjort fra loven er frigjort fra synden skriver Åleskjær, og sier samtidig at frihet fra loven er Guds vei til helliggjørelse for de kristne. Loven er hellig, rettferdig og god, men problemet er synden hos mennesket som vekkes til live av loven. Derfor er det Guds nåde som både rettferdiggjør og helliggjør sier Åleskjær og viser til Tit 2, 11-12. Åleskjær henviser til A. B. Simpsons bok: *The Best of Simpson* s. 112-113, når han skriver:

..”evangeliet tar bort kjærligheten til synd, og får oss til å elske de ting Gud elsker, og å hate det ting Han hater”¹⁵¹

Åleskjær mener det er viktig at de kristne må tenke om seg selv at de er rettferdige i Kristus. Han viser til Rom 1, 17 og mener at der Bibelen omtaler rettferdighet, så betyr det i overført betydning at det da er snakk om de kristne, eller de som er frelst av tro. Bakgrunnen for dette er at Åleskjær mener det er umulig at en kristen kan være både rettferdig og samtidig en synder, og sier:

*”Det er mange kristne som går omkring og kaller seg syndere. Dette er imidlertid feil språkbruk. En kristen er ikke en synder.”*¹⁵²

Åleskjær fortsetter med å si at læren, om at du er synder og samtidig rettferdig kan føre til store problemer og resultere i åndelig schizofreni hos de kristne. De frelste er ikke lenger syndere fordi de lever etter kjærlighetens og Åndens lov, og dermed oppfyller de lovens krav på et høyere plan skriver Åleskjær, og fortsetter:

”... det gjenfødte mennesket som er på innsiden av deg, som du er nå – denne nye skapningen – han kan ikke synde. Han er født av Gud, han har guddommelig liv i seg – Guds sæd eller guddommelig natur – som det står skrevet i 2 Pet 1,4. Derfor kan

¹⁵⁰ Åleskjær 2004: 196-199

¹⁵¹ Ibid. 230- 232

¹⁵² Åleskjær 1999: 35

han ikke synde, for Gud synder ikke. Det er djevelen som har funnet opp synden og de som lever i synd slekter på ham. ”¹⁵³

Samtidig påpeker Åleskjær at de gjenfødte kan synde, men at dette ikke er det normale, og hvis de likevel skulle gjøre det så har de lystret kjødet og ikke Ånden.

Videre behandler Åleskjær spørsmålet om personen i Romerbrevet 7, er frelst eller ikke:

”Det er ikke snakk om Ånden, men om loven, kjødet og jeg. Og da er spørsmålet: Kan dette være en kristen? Nei det er helt tydelig at dette ikke er en beskrivelse av det kristne livet. Paulus har nemlig sagt at en kristen ikke er under loven. Han er løst fra loven! Da kan man ikke plutselig legge ham inn under loven, hvis han er løst fra loven. ”¹⁵⁴

Åleskjær mener det kun er menneskets ånd, som blir født på ny når et menneske tar i mot frelsen i Kristus:

”Da mennesket falt i synd, ble hele mennesket infisert av synd. Vi ble syndige helt gjennom, både i ånd, sjel og kropp. Når vi blir født på ny, får vi et nytt menneske på innsiden. Vi blir en ny skapning i Kristus Jesus, og det vil si at vår ånd blir født på ny. ”¹⁵⁵

Følgende sier Åleskjær om det å leve i seier:

”Hvis din ånd og sjel samarbeider, vil du holde kroppen i sjakk. Men hvis din kropp og din sjel samarbeider – eller kjødet samarbeider med sjelen – vil det hindre åndens liv i å flyte. Konklusjonen er at du har fått et seiersliv fra Gud i din ånd, men du må fornye dine tanker slik at du vet hva du har fått fra Gud. ”¹⁵⁶

¹⁵³ Ibid. 50-51

¹⁵⁴ Åleskjær 2004: 103

¹⁵⁵ Åleskjær 1999: 69

¹⁵⁶ Ibid. 72

Dette innebærer en bestemt måte å dele opp mennesket på og bare en del av mennesket, nærmere bestemt kroppen, er syndig.

4.4.2.1 Vurdering i lys av luthersk lære om lovens tre bruk

Det er til dels store ulikheter mellom Åleskjærs syn og luthersk lære, i forståelsen av det gjenfødte mennesket. Vi skal nå se nærmere på årsaken til det. Åleskjær sier ovenfor at det gamle mennesket er blitt korsfestet med Kristus og at det er dette som er grunnlaget for det nye livet hos Gud. Det er grunnsannheter som de fleste kristne kirkesamfunn betrakter som sentrum i evangeliet, når Åleskjær sier at hele det nye livet bygger på den nåde de kristne har fått i troen på den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus.

Åleskjær fokuserer imidlertid sterkt på den store forandringen som har skjedd hos det nye mennesket, og sier: ”Alt bygger på den nye skapningen! Hele kristenlivet ligger latent i den nye skapningen.”¹⁵⁷ Han går også lenger enn mange andre når han sier at etter Kristus er ikke loven tilstede lenger, synderen har blitt fjernet og siden de kristne er født av Gud, så kan de ikke lenger synde.¹⁵⁸ Her kan det se ut som om Åleskjær mener at det nye mennesket er så radikalt forandret, at det ikke lenger kan synde. Dette kan støttes med at han referer til A.B Simpson som sier: ”...evangeliet tar bort all kjærlighet til synd og renser og foredler menneskenaturen...”¹⁵⁹. Dette er mildt sagt en meget oppsiktsvekkende og en noe overoptimistisk tanke om det nye mennesket som ikke gjenfinnes i luthersk læretradisjon.

O. Valen-Sendstad skriver at Ånden står i en konstant kamp mot kjødet og det gamle mennesket, og at ”den gamle Adam” fortsatt virker i de gjenfødtes vilje og forstand. Derfor er det viktig at loven og budene veileder de troende slik at de ikke lager seg en egen falsk gudstjeneste, men drives til å følge Den Hellige Ånd som produserer sanne frukter i de gjenfødtes liv. Selv om loven brukes på de kristne, så betyr ikke det at de er under lovens fordømmelse, de er fortsatt i nåden men samtidig under lovens ”guddommelige” norm som

¹⁵⁷ Åleskjær 2004: 196

¹⁵⁸ Ibid. 162

¹⁵⁹ Ibid. 230

Paulus kaller ”Kristi lov” eller ”sinnets lov”. Her ser vi at ”Kristi lov”, loven og Den Hellige Ånd forstås annerledes enn hos Åleskjær.

Åleskjær fremhever betydningen av at den som er fri fra loven er fri fra synden, og påpeker samtidig at det er nåden som rettferdiggjør og helliggjør de troende. Det er imidlertid noe uklart hva Åleskjær sikter til når han ovenfor skriver at loven er hellig, god og rettferdig, når han ellers er så totalt i mot all bruk av loven. Innenfor luthersk læretradisjon så er jo heller ikke de kristne under loven, men Ånden bruker loven i en god hensikt ved å vise at mennesket er syndere, eller til å veilede de gjenfødte.

Siden Åleskjær mener at ingen kontakt med loven ikke skal forekomme hos de kristne, er det derfor viktig at han kan tilbakevise at den omtalte personen i Rom 7, er en kristen. Til dette sier Åleskjær at det ikke er mulig å være trell under loven, og samtidig være frigjort fra synden. I motsetning til de ufrelste, så viser han til at de frelste har fått Ånden som gave, og derfor greier de å overvinne kjødets onde gjerninger og leve i seier. Åleskjær konkluderer derfor med at personen i Rom 7, er en Jøde som beskriver sitt liv under loven, og som ikke har fått del i Guds nåde.¹⁶⁰ Ifølge det som kom frem i Kap. 3, så er personen i Rom 7, en kristen som er i anfektelse, og dermed kommer Åleskjær her frem til et motsatt syn enn det Luther gjorde.

Nå sier Åleskjær at de kristne ikke kan synde, og derfor trenger de ikke loven. Samtidig er det utsagn hos Åleskjær som går i en annen retning, for han sier følgende:

”Alle får negative tanker, og skrøpelighet er ikke det samme som synd. Vi er skrøpelige og ufullkomne, og fordi vi er mennesker strekker vi ikke til. Vår standard holder ikke innfor Gud. Derfor trenger vi Jesu rettferdighet. Det å gjøre synd, er å gjøre ting som er i mot Guds vilje og Guds Ord, og som strider mot samvittigheten.”¹⁶¹

¹⁶⁰ Ibid. 108-109

¹⁶¹ Åleskjær 1999: 89

Her kommer Åleskjær med utsagn som er i strid med det han har uttalt tidligere. Kanskje Åleskjær mener at de kristne ikke kan synde hvis de kun befatter seg med nåden, og ikke loven av noe slag?

Åleskjær sier også at hvis de kristne synder, så har de lystret ”kjødet” i stedet for Ånden.¹⁶² Vi har tidligere sett at Åleskjær tar sterk avstand fra at de gjenfødte kan være syndere og samtidig rettferdige, men her skylder Åleskjær på kjødet som årsak til at de kristne likevel kan synde. I denne sammenhengen ser vi at Åleskjærs uttalelser på det som omfatter synd, kjød og gjenfødelse skaper selvmotsigelser som fører til at det blir uklart hva han egentlig vil frem til. Dermed skulle det være grunn til å antyde at Åleskjærs forklaringer av disse lærepunktene skaper forvirring og uklarheter.

Kolnes har skrevet en avhandling der han konkluderer med at det er en gal utleggelse av de to lærepunktene ontologi og antropologi, som ligger til grunn for at Åleskjær og trosbevegelsen får en misforstått teologi, og da spesielt innenfor det som omhandler rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen.¹⁶³ Trosbevegelsen har i sin forkynnelse en dualistisk virkelighetsoppfatning som beskriver en ”åndeverden” med egne ”åndelige lover”, som virker parallelt med den naturlige fysiske verden, sier Kolnes. Dette er imidlertid et verdensbilde som ikke har noen forankring i Skriften, men som i stedet har likhetstrekk med platonsk og gnostisk ontologi, og som ble avist av Oldkirken.

Trosbevegelsen benytter seg av læren om det tredelte mennesket, (trichotomien),¹⁶⁴ som deler mennesket opp i ånd, sjel og legeme. Dette medfører at i gjenfødselen dør menneskets gamle ånd og får en ny, hellig og feilfri ånd, som i tillegg har Den Hellige Ånd. Det fører til at mennesket er en ånd, som kun kan erfare Gud gjennom sin ånd, og det blir derfor regnet som mindre viktig for mennesket å oppleve og erfare Gud gjennom de fysiske sanser. Denne læren er ubibelsk og er fordømt av ikke mindre enn fem store kirkemøter, sier Kjølnes.¹⁶⁵ Grane påpeker at den kristne rettferdighet alltid er Kristi rettferdighet, og denne rettferdigheten innebærer en fornyelse av *hele* mennesket.¹⁶⁶ Vi har tidligere i Kap. 3, vist til hva Wisløff sier

¹⁶² Ibid. 50

¹⁶³ Kolnes 1996: 26

¹⁶⁴ Åleskjær 1999: 279-283

¹⁶⁵ Kjølnes 1996: 22-23

¹⁶⁶ Grane 1976: 44

om at man ikke kan skille mellom ”ånd” og ”kjød” som to ulike substanser. Årsaken er at hele mennesket er ånd og kjød, der ånden (Den Hellige Ånd), vil følge loven, mens kjødet vil hate loven. Dette er grunnen til at det gjenfødte mennesket trenger Guds Ord som veiviser i livet.

Videre er Åleskjær konsekvent i mot det som i luthersk læretradisjon kalles ”simul justus et peccator”, og sier:

”En kristen er ”DEN RETTFERDIGE” Han var en synder før han ble frelst, og ble den rettferdige etter at han ble frelst. Derfor er tesen innenfor teologien som sier ”samtidig rettferdig, samtidig synder” en teori som ikke stemmer med bibelens språkbruk om den troende.”¹⁶⁷

Dermed aviser Åleskjær tydelig at de kristne ”drar med seg” den gamle syndenaturen i hele dette livet. Hvordan kan Åleskjær tro at det står så bra til med det kristne mennesket, selv om det har blitt gjenfødt og fått Den Hellige Ånd? Følgende må vi derfor se nærmere på hvordan Åleskjær og trosbevegelsen forstår det ”gamle” mennesket og det ”nye” mennesket.

Trosforkynnelsen¹⁶⁸ lærer at det ”gamle” mennesket dør når mennesket blir gjenfødt, og det ”nye” mennesket blir en ren og syndfri ånd på lik linje med Gud, sier Kjølnes. Derfor kan den troende bekjenne seg som en ikke synder, noe som medfører at ”kjødet”¹⁶⁹ må kontrolleres og holdes i kontroll av det kristne menneskets ”nye” ånd. Hadde Trosforkynnelsen erkjent at det ”gamle” mennesket ikke er dødt, men at det er identisk med begrepet ”kjød”, så hadde de kunne ryddet opp i en del uklarheter de har innenfor bibelske uttrykk og begrep. Kjølnes viser videre til at Trosforkynnelsens grunnleggende feil i skjelningen mellom det ”gamle” og det ”nye” mennesket, bidrar til at de troende fremstår som egenrettferdige, ved at de har en rettferdighet som ikke hviler i Kristus, men i de gjenfødtes ”ånd.”¹⁷⁰ Dette støttes også av

¹⁶⁷ Åleskjær 1999: 36

¹⁶⁸ Kjølnes benytter seg av begrepet ”trosforkynnelsen” når han beskriver trosbevegelsen og Åleskjærs lære. Han viser til at det er det begrepet som trosbevegelsen selv mener er mest dekkende om sin lære (Kjølnes 1996: 3)

¹⁶⁹ Ifølge Åleskjær så er ”kjødet” ensbetydende med sjel og legeme. Det er kun menneskets ånd som blir gjenfødt når et menneske blir frelst, og derfor får den ansvaret med å holde sjelen og legemet under kontroll.(Åleskjær 1999: 285-289)

¹⁷⁰ Kjølnes 1996: 23-24

Hansen, som mener at Åleskjær ikke tar syndefordervet i mennesket på fullt alvor, og at Åleskjærs lære om rettferdiggjørelsen minner mye om katolsk og mystisk teologi.¹⁷¹

Da blir det naturlig å spørre hvordan Åleskjærs forståelse av rettferdiggjørelsen, påvirker hans syn på helligjørelsen og Den hellige Ånd i de troende?

Innenfor den luthersk lære, så forstås den kristnes ånd som den Hellige Ånd, og ingen egen gjenfødt ånd. Den kristne er en synder som har hele sitt ”nye” menneske skjult i Kristi rettferdighet, ved Ånden. Rom 8, sier at selv om Ånden strider mot kjødet hele dette livet, så vil Ånden seire i de kristnes liv når det følger Kristus.¹⁷² Sannes viser til at Hagins lære sidestiller den troendes autoritet med Guds og Kristi makt og myndighet. Dette forklares med at Faderen og Jesus har overført sin autoritet til de troende. Samtidig er Ånden suveren til handle som han vil, noe som også fører til en anfektelse i enheten mellom Faderen, Sønnen og Ånden. Derfor mener Sannes at Hagin har en antroposentrisk lære, og skriver følgende:

”Det ligger i hele Hagins lære, i dens tendens, dens struktur og dens ulike deler, at den guddommeliggjør mennesket og menneskeliggjør Gud.”¹⁷³

Dermed er Kjølnes enig med Sannes når han sier at trosbevegelsens menneskesyn, bidrar til at forskjellen mellom skaperen og det skapte blir utydelig. Dette forklares med at trosbevegelsen viser til at den eneste forskjellen mellom Jesus og det modne kristne mennesket, er at Jesus hadde den Hellig Ånd i fullt mål. Ifølge Åleskjær så blir de kristne Guds partnere på jorden, og da på samme måte som Jesus var når han levde her.¹⁷⁴ Kjølnes hevder videre at trosbevegelsens lære gjør at mennesket blir en slags halvgud, der Kristus blir redusert til vår partner i Himmelen. Videre blir Den Hellige Ånd nærmest forstått som en Kraft som virker etter åndelige lover og prinsipper, og hvis de kristne handler etter Guds vilje i tro, så blir bibelen en ”oppskriftsbok” på et liv i fremgang, velsignelse og overflod, sier han.¹⁷⁵

¹⁷¹ Hansen 1989: 28

¹⁷² Mæland 1985: 90

¹⁷³ Sannes 2005: 133-134

¹⁷⁴ Åleskjær 1994: 11

¹⁷⁵ Kjølnes 1996: 25

Dermed skulle det være tydelig at Åleskjær og trosbevegelsen, har et ganske annet syn på det kristne mennesket og loven, enn det vi finner innen luthersk læretradisjon. Av det som har kommet frem i oppgaven, kan vi derfor si at Åleskjær aviser læren om lovens tredje bruk. Videre forkaster Konkordieboken den lære som sier at loven kun skal pålegges de ufrelste, og betrakter den som en falsk og skadelig lære som strider imot kristen oppdragelse og sann gudsfrykt.¹⁷⁶

4.4.3 Sammenfatning av Åleskjærs syn på lovens tredje bruk

Det er store forskjeller mellom luthersk lære om lovens tre bruk og Åleskjærs syn på lovens funksjon hos de kristne. Ifølge O. Valen- Sendstad så er det nødvendig at dekalogen brukes på de kristne, for at de skal følge Gud på en sannferdig, hellig og rett måte. Den Hellige Ånd benytter seg av det ytre åpenbarte Ordet, og dette har betydning både for rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen av de kristne. Årsaken til dette er at mennesket fortsatt er bærer av den gamle syndenaturen, selv om de har blitt gjenfødt i Kristus og fått Den Hellige Ånd.

Åleskjær derimot mener det er utroskap mot Kristus, at de kristne har noen som helst kontakt med loven, innbefattet dekalogen og de ti bud. Han mener at det er nok for de kristne at de har fått ”Kristi lov” og Den Hellige Ånd. Med det mener Åleskjær at når mennesker blir frelst, så får de kun ett bud de skal forholde seg til, og det er ”kjærlighetsbudet”. Det vil si at når man elsker sin neste som seg, selv så oppfyller man både loven og budene, og alt dette vil Den Hellige Ånd ta seg av.

Gjøra viser til at Åleskjær benytter seg av en bibeloversettelse med en ordlyd som gjør at han feilaktig tolker det som om Kristus avskaffet loven, i stedet for at han oppfylte den. Han viser også til at Paulus påpekte at loven og budene var viktige for at de kristne kan innrette seg etter Guds vilje. A. Valen-Sendstad viser til at den kristne etikk og lovforståelsen, endret seg med opplysningstiden og den historisk - kritisk metode. I stedet for å holde fast på en etisk tenking som hadde forankring helt tilbake til Oldkirken, har det nå i stedet blitt mer vanlig å fokusere på Guds nåde og kjærlighet i formaningen og veiledningen av de kristne.

¹⁷⁶ O. Valen-Sendstad 1957: 303

Wisløff og O. Valen-Sendstad viser til den lutherske læren om at det gjenfødte mennesket er både en synder og samtidig rettferdig for Gud. Dette forklares med at arvesyndens skrøpeligheter henger ved et menneske så lenge det lever. Når et menneske kommer til tro på Kristus og blir døpt, vil det få Den Hellige Ånd, og Ånden og Ordet vil stride mot kjødet og dermed hjelpe den gjenfødte i både rettferdiggjørelsen og helliggjørelsen.

Vi har nå sett at Åleskjær har en helt annen forståelse av det kristne mennesket enn det vi finner innenfor luthersk læretradisjon. De viktigste ulikhetene finner vi ved at Åleskjær lærer at det gjenfødte mennesket ikke er en synder og rettferdig på en gang, men bare rettferdig. Når et menneske blir frelst dør det "gamle" mennesket og får en helt ny "ånd" som er like hellig og rettferdig som Gud. Derfor vil det "nye" kristne mennesket kunne leve et fullkomment syndfritt liv ved at "ånden" holder "kjødet" under kontroll. Åleskjær viser også til at mannen i Rom 7, ikke kan være et kristent menneske, men en jøde som er under loven.

Kjølnes og Hansen mener at trosbevegelsen og Åleskjær, har en gal forståelse av det gamle og det nye mennesket, noe som bidrar til at det kristne mennesket blir egenrettferdig, og ikke har sin rettferdighet i Kristus, men i sin egen ånd. Videre mener både Sannes og Kjølnes, at menneskesynet som trosbevegelsen står for, bidrar til at skillet mellom Gud og mennesket blir utvasket. Dermed kan vi si at Åleskjær og luthersk syn på det gjenfødte mennesket er helt ulikt, Åleskjær aviser derfor den lutherske lære om lovens tredje bruk som nødvendig i veiledning og formaning av det kristne liv.

5. Konklusjon

I denne avhandlingen har vi gjennomført en analyse av Åge M. Åleskjærs syn på loven i lys av den lutherske lære om lovens tre bruk. Det er kommet tydelig frem at Åleskjær og luthersk læretradisjon, har forskjellig syn på loven og dens funksjon. Dette kan forklares med at de blant annet har en ulik forståelse av følgende dimensjoner: Skriften, sammenhengen mellom GT og NT, tidsskillet mellom den gamle og nye pakt, skillet mellom loven og evangeliet, og synet på det gjenfødte mennesket.

Når det gjelder lovens første bruk, så har Åleskjær og luthersk lære en noe lik forståelse, ved at de begge viser til at Gud har ”skrevet sin lov” i menneskets hjerter fra skapelsen av. Det som er uklart er om Åleskjær, som luthersk lære, mener at denne ”loven” er identisk med ”tibusloven” som er nedfelt med den åpenbarte loven i Skriften. Når det gjelder lovens andre bruk, så har Åleskjær og luthersk lære et helt ulikt syn, ved at Åleskjær mener det er Den Hellige Ånds oppgave alene, å skape syndserkjennelse og å drive mennesket til Kristus. Åleskjær mener at loven kun var rettet mot Jødene i den gamle pakt og derfor har den ingen funksjon i den nye pakt. Også i forhold til lovens tredje bruk, så har Åleskjær og luthersk lære helt forskjellig syn. Åleskjær mener at det kun er Den Hellige Ånd og kjærlighetsbudet som betyr noe for det kristne livet, og mener at all bruk av loven er utroskap mot Kristus.

Dermed kan vi konkludere med at Åleskjær og luthersk lære har en noe lik forståelse av lovens første bruksområde, men derimot helt ulik syn når det gjelder den andre og tredje bruken av loven. Hovedårsaken ser ut til å være Åleskjærs antinomistiske forståelse av loven og noe spesielle syn på de forskjellige dimensjonene som er undersøkt i oppgaven. Dette viser seg når Åleskjær setter paktskillet ved Jesu død på korset, og sier at loven tilhører den gamle pakt og har derfor ikke lenger noen spesiell funksjon innenfor den kristne tro og lære. Videre plasserer han også evangeliene og Jesu undervisning i den gamle pakt, og sier at de ikke er autoritative i dag. I tillegg mener Åleskjær at Jesus ikke bare oppfylte, men i tillegg avskaffet loven med sitt liv og sin død. Også Åleskjærs syn på Den Hellige Ånd gjør ikke saken mer tydelig, da det fremkommer meget uklart hvordan Ånden arbeider i forhold til Guds åpenbarte Ord. Åleskjærs syn på det gjenfødte mennesket er også radikalt annerledes enn det lutherske, ved at Åleskjær mener de kristne blir helt fri fra sin gamle syndenatur mens de lever her på jorden.

Bakgrunnen for at Åleskjær skrev boken *Fullstendig frihet*, var hans bekymring for at det norske folk ikke har fått høre et rent Kristi evangelium, men i stedet blitt holdt fanget i fordømmelse på grunn av en lovforkynnelse, der loven har blitt sammenblandet med evangeliet. Dette er utgangspunktet for at Åleskjær mener vi trenger en ny reformasjon i Norge, slik at mennesker kan bli satt fri ved at evangeliet om Kristus blir forkynt alene uten lovens tilstedeværelse. Åleskjær har mange gode poeng når han belyser fordømmelse og lovgjerninger innenfor kristenheten i Norge. Likevel tror jeg ikke at løsningen for å hindre loviskhet hos mennesker, er å plassere loven i den gamle pakt og vise til at den ikke har noen funksjon etter Kristi død og oppstandelse.

Gjørå mener at Åleskjær ikke har bibelsk dekning for å inndeke Bibelen som han gjør. Dermed skal Jesu undervisning og hans nytolkning av dekalogen, fortsatt inneha en autoritativ funksjon hos de kristne. Videre mener Åleskjær at det kun er evangeliet alene som skal forkynnes, både for ufrelste og de frelste. Det er kjærlighetsbudet og Den Hellige Ånd som skal føre syndere til Kristus og bidra i helliggjørelsen av de troende, mener han. Dette blir avist av luthersk lære, som viser til at mennesket ikke kan erkjenne sin synd og bli drevet til Jesus Kristus uten at det får høre både loven og evangeliet forkynt. Likeså skal dekalogen, og da i lys av Kristus, bidra i helliggjørelsen av de gjenfødte og dette er Skriften og Den Hellige Ånds verk alene. Konkordieboken forkaster og betrakter den lære som falsk, som sier at de kristne ikke skal ha loven som veiledning i helliggjørelsen av sine liv.

6. Litteraturliste

Hvis ikke annet er oppgitt, så er alle bibelhenvisninger hentet fra: *Bibelen Den Hellige Skrift*. (Det gamle og det nye testamentets bøker. Oversettelse 1988 Norsk Bibel A/S)

Asendorf, Ulrich: Luthers kamp mot antinomismen. i: *Antinomismen. En vranglære i folkekirken*. (Udvalet for Konvent for Kirke og Theologi. Mundelstrup Bogtrykkeri. 1987 Denmark)

Bach-Nielsen, Carsten og Lindhart, Jan: *Kirke og kristendom*. (Rosinante Forlag A/S. København 2001)

Bergström, Göran og Boréus, Kristina: *Textens mening och makt. Metodebok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (Författarna og Studentlitteratur 2005 Denmark)

Brunvoll, Arve: *Den Norske Kirkes Bekjennelsesskrifter*. (Bergen-Oslo: A/S Lunde & Co's Forlag 1972)

Grane, Leif: *Confessio Augustana*. (S. L. Møllers Bogtrykkeri, Skovlunde. 1976 Denmark).

Gjøra, Lars Olav: *Den nye reformasjonen. Åge M. Åleskjær og hans syn på frihet fra loviskhet*. (RELEKS-Publishing. Oslo 2006)

Hansen, Svein Anton: *En fremstilling og vurdering av Åge Åleskjærs syn på sykdom og helbredelse*. (Oslo: Spesialavhandling, Det teologiske menighetsfakultet, 1989)

Henriksen, Jan-Olav: *Tegn, tekst og tolk. Teologisk hermeneutikk i fortid og nåtid*. (Oslo: Universitetsforlaget A/S 1994)

Jacobsen, Leif og Tveit, Knut: *Kristne kirker og trossamfunn*. (Trondheim: TAPIR FORLAG 1993)

Johannessen, Geir Harald: *Vekkelse eller villfarelse?* (Oslo: Lunde Forlag og Bokhandel 1996)

Kolnes, Ralph R.: *Trosforkynnens forståelse av det kristne mennesket – Sammenlignet med den Lutherske lære om "simul justus et peccator"*. (Oslo: Spesialavhandling, Det teologiske Menighetsfakultet, våren 1996)

McConnel, D.R.: *A Different Gospel. A biblical look at the Word of Faith movement*(Peabody, Massachusetts. Hendriksen Publishers. 1995)

Mæland, Jens Olav: *Konkordieboken. Den evangelisk – lutherske kirkes bekjennelsesskrifter*.(Oslo:Lunde Forlag og Bokhandel A/S 1985)

Sandnes, Kjell Olav: *I tidens fylde. En innføring i Paulus teologi*. (Oslo: Luther Forlag 1996)

Sannes, Kjell O: *Det guddommeligjorte mennesket og den menneskeligjorte Gud. En kritisk teologisk analyse av synet på forholdet mellom mennesket og Gud hos Kenneth E Hagin, trosbevegelsens grunnlegger og lærer*.(Oslo: REFLEKS-Publishing. 2005)

Skrunes, Njål: Skriftens enhet og mangfold. i: *Bibelsyn og forståelse*.(Bergen: NLA-Forlaget. Impress trykk A/S 1986)

Valen-Sendstad, Aksel: *Innføring i kristen etikk*.(Oslo: Luther Forlag A/S 1984)

Valen – Sendstad, Olav: *Dogmatikken for legmenn. Konkordieboken* (Bergen: Lunde Forlag 1957)

Vengen, Sigurd: Skrifta som norm for lære og liv. i: *Bibelsyn og forståelse*.(Bergen: NLA-Forlaget. Impress trykk A/S 1986)

Wilting, Joseph: *Herre hvem skal vi gå til?*. (Stiftelsen liv i frihet. print @powertech .no.2001.)

Wisløff, Carl Fr.: *Martin Luthers teologi*. (Oslo: Lunde Forlag og Bokhandel A/S 1984)

Wisløff, Carl Fr.: *Ordet fra Guds munn*. (Oslo: Lutherstiftelsens forlag 1951)

Åleskjær, Åge : *Den Hellige Ånd - Guds svar til vår generasjon.* (Hermon forlag 1995 Trondheim)

Åleskjær, Åge: *Himmelen på forskudd.* (Hermon forlag 1994 Trondheim)

Åleskjær, Åge: *Troens grunnvoller.* (Hermon forlag 1999 Trondheim)

Åleskjær, Åge: *Snadder på troens vei.*(Hermon forlag 2000 Falun, Sverige)

Åleskjær, Åge: *Fullstendig frihet.* (Hermon forlag 2004 Skien)

Åleskjær, Åge: *Nå taler han fra himmelen.* (Hermon forlag 2006 Skjetten)